

Návrh

**PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA
A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE
VYŠNÁ PISANÁ
NA ROKY 2019 – 2025**

Názov:	Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Vyšná Pisaná na roky 2019 - 2025
Územné vymedzenie :	Obec Vyšná Pisaná, kód okresu: 712, kód obce: 528056
Územný plán obce schválený:	nie
Dátum schválenia PHSR:	2019
Dátum platnosti:	2019 – 31.12.2025
Verzia¹	1.0
Publikovaný verejne:	25.2.2019

¹ Prvé prijaté znenie sa označuje číslom 1.0. V prípade zásadnej zmeny sa ďalšie aktualizované verzie označujú 2.0, 3.0 atď. V prípade malých zmien sa označuje 1.1.

Obsah

Úvod.....	4
1 Analytická časť.....	7
1.1 Súhrnná charakteristika územia.....	7
1.1.1 Symboly obce Vyšná Pisaná	11
1.2 Sociálna charakteristika	12
1.2.1 Vývoj počtu obyvateľov podľa pohlavia a veku	12
1.2.1 Štruktúra obyvateľstva podľa produktivity a ekonomickej aktivity	15
1.2.2 Prirodzený prírastok a migrácia obyvateľstva.....	17
1.2.4 Národnostná štruktúra obyvateľstva a vierovyznanie	19
1.2.5 Štruktúra obyvateľstva podľa vzdelania.....	20
1.2.6 Štruktúra uchádzačov o zamestnanie	21
1.2.7 Domový a bytový fond.....	24
1.3 Ekonomická charakteristika	25
1.3.1 Technická infraštruktúra a priemysel	26
1.3.2 Doprava	27
1.3.3 Kultúrohistorické hodnoty územia	28
1.3.4 Zdravotníctvo a sociálna starostlivosť	29
1.3.5 Vzdelávanie a školstvo	31
1.3.6 Podnikateľské prostredie a priemyselná výroba v regióne.....	31
1.3.7 Hospodárenie obce	33
1.4 Environmentálna charakteristika.....	35
1.4.1 Geomorfologické a geologické pomery	35
1.4.2 Hydrologické pomery.....	36
1.4.3 Klimatické pomery	36
1.4.4 Pedologické pomery	37
1.4.5 Fauna, flóra a vegetácia.....	40

1.4.6 Chránené územia prírody	41
1.4.7 Odpadové hospodárstvo	41
1.5 Vyhodnotenie väzieb na koncepčné dokumenty VÚC PSK	42
1.6 SWOT analýza	43
2 Strategická časť	46
3 Programová časť	49
4 Realizačná časť	51
4.1 Inštitucionálne a organizačné zabezpečenie	51
4.2 Komunikačná stratégia	51
4.3 Monitorovanie a hodnotenie	52
4.4 Akčný plán	53
5 Finančná časť	56
Záver	64
Prílohy	65

Úvod

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Vyšná Pisaná (ďalej len „Program rozvoja obce“, resp. „PRO“) je strednodobý rozvojový dokument, ktorý je vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými v národnej stratégii a zohľadňuje ciele a priority ustanovené v programe rozvoja vyššieho územného celku PrešovskýO samosprávny kraj, na území ktorej sa obec Vyšná Pisaná nachádza.

Povinnosť obce vypracovať PRO vyplýva zo zákona č. 309/2014 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 539/2008 Z. z.

Vypracovanie programu rozvoja obce zabezpečuje obec **pri uplatnení partnerstva**.

Partnerstvo je forma spolupráce medzi sociálno-ekonomickými partnermi, ktorí zabezpečujú hospodársky rozvoj, sociálny rozvoj alebo územný rozvoj dotknutého regiónu s ohľadom na udržateľný rozvoj.

Sociálno-ekonomickí partneri sú subjekty verejnej správy, podnikatelia a mimovládne organizácie pôsobiace v oblasti regionálneho rozvoja na miestnej, regionálnej alebo celoštátnej úrovni.

Základné princípy tvorby PRO:

- je založený na kvalitných a overených dátach,
- je výsledkom komplexných analýz v troch kľúčových politikách - oblastiach,
- je vytvorený partnerstvom hlavných aktérov územia,
- je v súlade s udržateľným využívaním hodnôt a zdrojov konkrétneho územia,
- je vyjadrením vízie v konkrétnych stratégiách a rozvojových projektoch.

Cieľom spracovania PRO je poskytnúť komplexný pohľad na súčasný stav a na perspektívy obce v oblasti hospodárskeho, sociálneho a environmentálneho rozvoja, stanoviť strategické ciele, rozvojové priority a strategické oblasti rozvoja obce. Zmyslom procesu tvorby PRO je sformulovať takú predstavu o smerovaní obce, ktorá vyjadruje ekonomické a sociálne záujmy jej občanov a zároveň je v súlade s prijatými koncepciami štátu, vyššieho územného celku, príp. rezortnými stratégiami, záujmami ochrany životného prostredia a kultúrneho dedičstva. Existenciou PRO obec Vyšná Pisaná zvýši svoje šance získať finančnú podporu zo štrukturálnych fondov na realizáciu projektov, keďže musí preukázať súlad zamýšľaného projektu s regionálnymi stratégiami i miestnou stratégiou, ktorú reprezentuje svojím PRO.

Program rozvoja obce vychádza zo stratégie EURÓPA 2020, v ktorej základom sú tri vzájomne sa dopĺňajúce priority: inteligentný, udržateľný a inkluzívny rast.

Program rozvoja obce Vyšná Pisaná sa skladá z úvodného zhrnutia celého materiálu, analytickej časti, ktorá obsahuje vonkajšiu a vnútornú analýzu obce a SWOT analýzu v prioritných oblastiach rozvoja zahŕňajúcu silné a slabé stránky, príležitosti a hrozby. Ďalej obsahuje strategickú časť, ktorá zahŕňa víziu obce, výber a popis strategických cieľov v jednotlivých politikách - oblastiach rozvoja (ekonomická, sociálna a environmentálna). Programová časť dokumentu obsahuje zoznam opatrení a aktivít a podrobnejšie rozpracovanie strategických cieľov na zabezpečenie realizácie programu rozvoja obce. Realizačná časť je zameraná na popis postupov inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia realizácie programu rozvoja obce, systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu s ustanovením merateľných ukazovateľov a časový a vecný harmonogram formou akčných plánov. Finančná časť obsahuje finančné zabezpečenie jednotlivých opatrení a aktivít, inštitucionálnu a organizačnú stránku realizácie PRO. Záver obsahuje informáciu o schválení a zverejnení PRO. Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Vyšná Pisaná na roky 2019 - 2025 je základným strategickým dokumentom, ktorý sa rozhodla obec vypracovať z dôvodu zabezpečenia koncepčného rozvoja obce, ako aj na zlepšenie a zefektívnenie rozhodovania miestnej samosprávy, a je neoddeliteľnou súčasťou pre možnosť čerpania prostriedkov z Európskej únie.

PRO Vyšná Pisaná rieši „využitie malého územia na miestnej úrovni“- § 4 ods. 2 písm. b) zákona EIA.

Tento dokument je otvorený, je teda možné ho dopĺňať a tým pružne reagovať na potreby občanov a potreby rozvoja obce. Jeho tvorba umožní občanom aktívne sa zapojiť do diania v obci prostredníctvom účasti vo všetkých fázach procesu plánovania rozvoja obce.

Základné východiskové dokumenty na miestnej úrovni

Rozpočet obce na rok 2019

Účtovná závierka obce Vyšná Pisaná r. 2017

Výročná správa obce Vyšná Pisaná za r. 2017

Web stránka obce Vyšná Pisaná (<http://www.vysnapisana.sk/sk/>)

Vyšná Pisaná v premenách doby (r. 2008, ISBN 80- 968589 – 7 -1)

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Vyšná Pisaná na roky 2019 - 2025

Základné východiskové dokumenty na úrovni kraja

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja na obdobie 2014 – 2020

Program rozvoja vidieka Prešovského samosprávneho kraja

Regionálna integrovaná územná stratégia Prešovského kraja na roky 2014 - 2020

Program odpadového hospodárstva Prešovského kraja na roky 2016 - 2020

Územný plán PSK

Regionálna inovačná stratégia PSK 2015-2020

Koncepcia dopravy vo verejnom záujme pre Prešovský samosprávny kraj

Generel dopravnej infraštruktúry Prešovského kraja

Výročná správa PSK za konsolidovaný celok za rok 2017

Základné východiskové dokumenty na národnej úrovni

Národná stratégia regionálneho rozvoja SR (2014)

Partnerská dohoda SR na roky 2014-2020

Stratégia Európa 2020

Program rozvoja vidieka SR 2014 – 2020

Národná stratégia trvalo udržateľného rozvoja

Koncepcie územného rozvoja Slovenska 2011

1 Analytická časť

Analytická časť obsahuje komplexné hodnotenie a analýzu východiskovej situácie obce s väzbami na širšie územie a odhad budúceho vývoja s dôrazom na možné riziká a ohrozenia vo väzbe na existujúce relevantné stratégie a koncepcie a využívanie vnútorného potenciálu územia, jeho limitov a rozvoja územia obce.

Pri spracovaní analytickej časti PRO Vyšná Pisaná na roky 2019 - 2025 bola použitá metodika zberu informácií získaných z portálu ŠÚ SR (DATAcube, SODB 2011), Infostat, z web stránok wikipédia, e-obce, mesta-obce, z portálu štátnej ochrany prírody, z web stránky MŽP SR, MPRV SR, MDVaRR SR a MV SR, z web stránky Prešovského samosprávneho kraja (www.po-kraj.sk), od občanov obce Vyšná Pisaná prostredníctvom dotazníkov, dostupných informácií z web stránky obce Vyšná Pisaná (www.vysnapisana.sk) a od starostu obce Vyšná Pisaná. Analýza obsahuje okrem tabuľkovej a grafickej časti aj časť textovú, ktorá popisuje a vysvetľuje výsledky analýzy.

1.1 Súhrnná charakteristika územia

Obec Vyšná Pisaná leží v severnej časti Nízkych Beskýd pod hlavným karpatským hrebeňom, 14 km severovýchodne od okresného mesta Svidník . Táto pohraničná obec ležiaca pri štátnej hranici s Poľskou republikou je posledným, najsevernejšie položeným sídlom hornej časti doliny rieky Kapišovky. Na jej chotári sa nachádza najvyššie položené miesto okresu Svidník, vrch Stavok. Obec Vyšná Pisaná patrí medzi najmladšie dediny na panstve Makovica a bola založená v poslednej vlne vzniku trvalých sídlisk v jeho lesnatej, severovýchodnej časti v druhej polovici 16.storočia. Najstaršia správa o nej je v daňovom súpise Regestrum domorum et taxarum nobilium et rectificationum comitatus Saaros z roku 1600 (MOL E158, A2655, s.328).

Územie chotára obce patrí ku geomorfologickému celku Ondavská vrchovina. Fytogeograficky patrí chotár obce do obvodu východobeskydskej flóry a je súčasťou ochranného pásma Chránenej krajiny oblasti Východné Karpaty v jej najzápadnejšej časti. Tvoria ho prirodzené lesné spoločenstvá s prevahou porastu buka a hrabu. Vo vyšších polohách hraničného hrebeňa sa tu vyskytujú spoločenstvá typických bučín premiešané aj náročnejšími drevinami ako javor horský, brest, jaseň, lipa a javor mliečny. V pramenistých oblastiach sa vyskytujú spoločenstvá jedľových bučín a na hrebeňových plochách aj jaseňové javoriny. Vyviera tu sírovodíkovo – metánový a uhličitý prameň.

Nadmorská výška : 363 m.n.m, celková rozloha obce : 983 ha

Obec založili v rokoch 1573 - 1598. Obec vybudovali obyvatelia užívajúci zákupné právo na čele s dedičným richtárom – šoltýsom a zapísali ju ako Felső Pisana. Patrila k rusínskym dedinám na panstve Makovica, v 19. storočí rozsiahle lesy vlastnili Széchényiovcí. Roku 1600 tu stálo päť domov sedliakov a nepochybne aj dom šoltýskej domácnosti. Vzhľadom na možný počet rokov lehoty, teda aj oslobodenia od platenia daní pre prvých osadníkov, môžeme predpokladať, že tunajšia obec vznikla až v posledných dvoch desaťročiach 16. storočia. Historik prof. F. Uličný dokonca predpokladá, že Vyšnú Pisanú založili práve poddaní z Nižnej Pisanej, o čom podľa jeho úvahy svedčí spoločné vlastné meno ich názvu. V neskorších obdobiach sa stretávame ešte s týmito obmenami názvu obce: Felső Piszana (r.1600), Wisna Pisana (1773), Felschö – Piszana (1786), Horní Písaná (1808), Visnya Piszana (1838), Ober-Piszana (1850), Felső Piszána (1869), Felsőpizána (1900), Felsőhímes (1910), Vyšnia Pisana (1921), Vyšná Pisaná (1950). Zaujímavý je preklad vlastného mena Pisaná do maďarčiny v rámci pomadžarčovania nemaďarských názvov obcí zo začiatku 20. storočia, a to ako hímes (čítaj hímeš), čo v preklade znamená veľkonočná kraslica, či nárečovo pisanka. Obec bola naozaj známa vtedy tým, že sa tu zdobili krásne kraslice batikovaním - špendlíkom. (Zdroj: výročná správa obce Vyšná písaná za r.2017)

V roku 1787 mala obec 18 domov a 133 obyvateľov, v roku 1828 mala 22 domov a 190 obyvateľov. Zaoberali sa od začiatku 17. storočia šindliarstvom, prácou v lesoch a ovčiarstvom. Od 6. 10. 1944 do 26. 11. 1944 boli v chotári ťažké boje, obec bola zničená, po oslobodení obnovená; vyznamenaná bola Radom Červenej hviezdy.

Obyvatelia pracovali v lesnom hospodárstve a priemyselných závodoch vo Svidníku, Stropkove a Košiciach. Pôdu obrábali súkromne hospodáriaci roľníci.

V obci sa nachádza gréckokatolícka cerkev zasvätená Zosnutiu (Uspeniju) Presvätej Bohorodičky bola postavená v roku 1909.

Susedné obce: Šarbov, Medvedie, Korejovce, Nižná Pisaná, Dlhoňa.

Zdroj: <https://www.e-obce.sk/obec/vysnapisana/2-historia.html> a www.vysnapisana.sk

Adresa: Obec Vyšná Pisaná, Obecny úrad Vyšná Pisaná 16, 090 01 Kapišová

Štatutárny zástupca: Bc. Vasil Pitlivka

Kontaktné informácie

Telefón: 054/759429

Mobil: 0904239865

IČO: 00331228

DIČ: 2020784920

E-mail: vpisana@gmail.com

Zdroj: www.vysnapisana.sk

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Vyšná Pisaná na roky 2019 - 2025

Obrázok 1 Poloha obce Vyšná Pisaná

Zdroj: www.google.com

Obrázok 2 Pohľad na obec Vyšná Pisaná

Obrázok 3 Obecný úrad Vyšná Pisaná

Tabuľka 1: Základná charakteristika obce Vyšná Pisaná

Ukazovateľ	Hodnota
Kód obce	528056
Názov okresu	Svidník
Názov kraja	Prešovský
Štatút obce	obec
PSČ	090 01
Telefónne smerové číslo	054
Prvá písomná zmienka o obci - meste - rok	1600
Nadmorská výška obce v m	363
Celková výmera územia obce [km ²]	9,498
Hustota obyvateľstva na km ²	7,53

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk/>; www.vysnapisana.sk

Tabuľka 2: Spádovosť obce Vyšná Pisaná

Ukazovateľ	Hodnota
Sídlo matričného úradu	Obec Kružlová
Kontaktné miesto daňového úradu	Svidník
Sídlo pracoviska Obvodného oddelenia policajného zboru	Svidník
Sídlo Okresného súdu	Svidník
Sídlo Okresného riaditeľstva Hasičského a záchranného zboru	Svidník
Sídlo pracoviska okresného úradu	Svidník
Sídlo územného Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny	Svidník

Zdroj: OcÚ Vyšná Pisaná

Tabuľka 3: Infraštruktúra a občianska vybavenosť v obci Vyšná Pisaná

Infraštruktúra a občianska vybavenosť	Výskyt
Kúpaliská	NIE
Hotely	NIE
Telocvične	NIE
Lekárne	NIE
Knižnice	NIE
Kábllovka	NIE
Sieť plynu	NIE
Vodovod	ÁNO
Kanalizácia	NIE

Zdroj: ŠÚ SR, obecná štatistika

1.1.1 Symboly obce Vyšná Pisaná

Medzi symboly obce patria erb, vlajka a pečat'.

Blazón erbu: V striebornom štíte po nízkej zelenej, vľavo trávinatej pažiti kráčajúci semhl'adiaci muž v zelenom odeve, čiernom klobúku a čižmách, s čiernou kapsou cez ľavé plece, pravicom držiaci hlaveň čiernej pušky, položenej na pravom ramene.

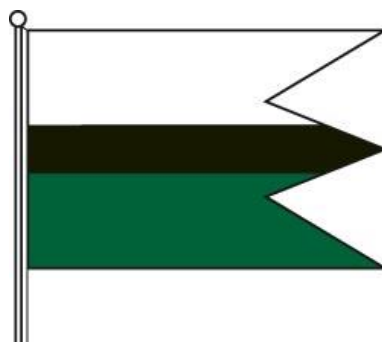
Komentár: Motív strážcu hraníc podľa odtlačku pečatidla obce z r. 1787.

Prijatý: 25.06.2001. Číslo uznesenia: OZ - XV/2001-B.I. Signatúra HR SR: V-172/2001.

Autori: Jozef Novák, Ladislav Čisárik

Vlajka obce pozostáva z troch pozdĺžnych pruhov vo farbách bielej (2/5), čiernej (1/5) a zelenej (2/5). Vlajka má pomer strán 2:3 a ukončená je tromi cípmi, t.j. zástrihmi, siahajúcimi do tretiny jej listu. Zdroj: http://ives.minv.sk/heraldreg/wp_detail.aspx?ID=2776

Obrázok 4: Erb a vlajka obce Vyšná Pisaná

Pečať obce je okrúhla, uprostred s obecným symbolom a kruhopolisom: OBEC VYŠNÁ PISANÁ. Alternatívna pečať je v rusínskom jazyku napísaná azbukou: СЕЛО ВЫШНЯ ПИСАНА.

Obrázok 5 Pečať obce Vyšná Pisaná

Zdroj: Výročná správa obce Vyšná Pisaná za rok 2017

1.2 Sociálna charakteristika

Rozhodujúcim rozvojovým faktorom každej vidieckej obce je obyvateľstvo. Obec Vyšná Pisaná s celkovým počtom obyvateľov 71 (k 31.12.2017) sa zaraďuje medzi obce do 1 000 obyvateľov. Celková výmera územia obce predstavuje 9,5 km². Na území obce bola k 31.12.2017 celková hustota osídlenia 7,53 obyvateľov na km². Hustota obyvateľstva v Prešovskom kraji je 91,73 obyvateľov na km² a v okrese Svidník je 59,72 obyvateľov na km².

Zdroj: www.statistics.sk

1.2.1 Vývoj počtu obyvateľov podľa pohlavia a veku

Prehľad vývoja počtu obyvateľov obce je zobrazený v nasledujúcich tabuľkách a grafoch. Stav trvale bývajúcего obyvateľstva uvádzaný k 31.12. príslušného roka.

Tabuľka 4: Vývoj počtu obyvateľov obce Vyšná Pisaná podľa pohlavia v r. 2013 – 2017

Pohlavie / rok	2013	2014	2015	2016	2017
Spolu	74	73	72	72	71
Muži	34	33	32	31	30
Ženy	40	40	40	41	41

Zdroj: www.statistics.sk

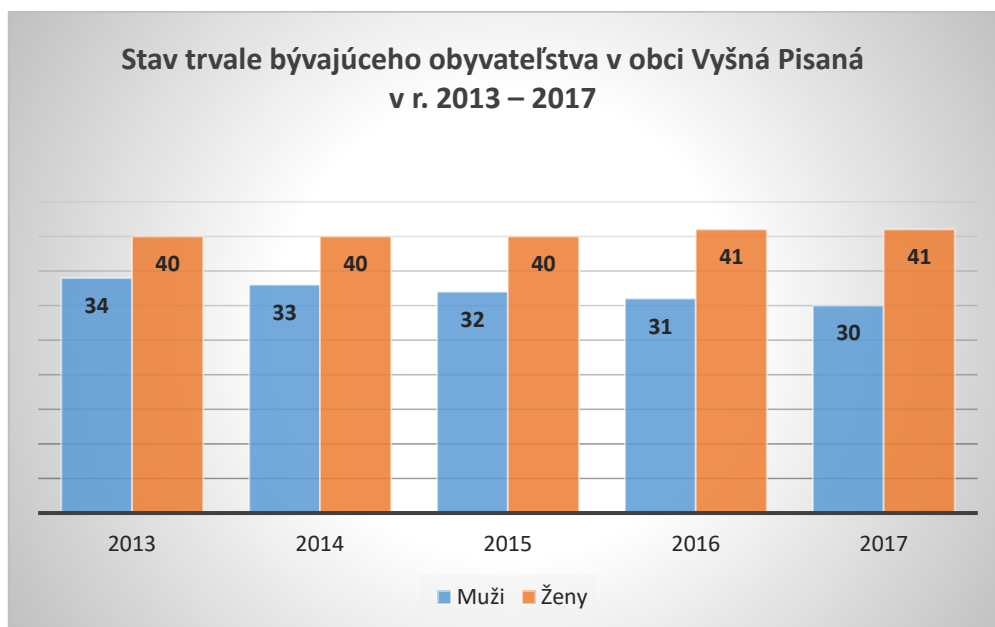
Graf 1: Stav obyvateľstva v obci Vyšná Pisaná podľa pohlavia v r. 2017

Zdroj: vlastné spracovanie

Výraznejší rozdiel v počte obyvateľov je medzi pohlaviami, kde ženy tvoria 42,25 % z celkového počtu obyvateľov a mužov je o 15,50 % viac. Z grafického znázornenie je zrejmé, že vývoj počtu obyvateľov obce Vyšná Pisaná má celkovo mierne klesajúcu tendenciu. Od roku 2013 sa znižoval počet obyvateľov, a ku koncu roka 2017 žilo v obci 71 obyvateľov.

Graf 2: Stav trvale bývajúceho obyvateľstva v obci Vyšná Pisaná v r. 2013 – 2017

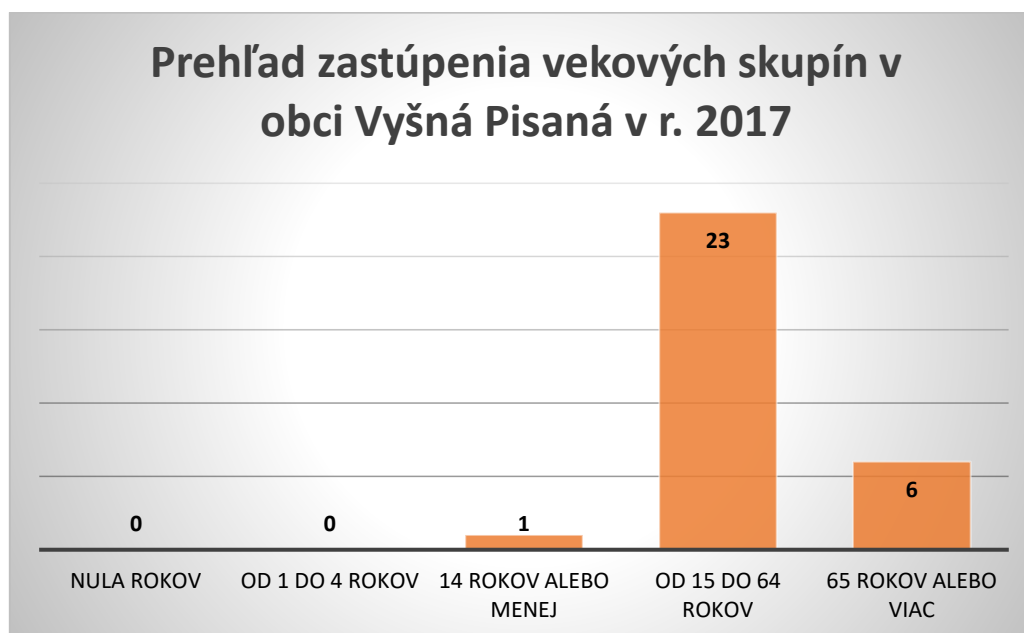
Zdroj: vlastné spracovanie

Tabuľka 5: Prehľad vekových skupín v obci Vyšná Pisaná v r. 2017

Vekové skupiny	pohlavie	Počet v r. 2017
Nula rokov	Spolu	0
Nula rokov	Muži	0
Nula rokov	Ženy	0
Od 1 do 4 rokov	Spolu	0
Od 1 do 4 rokov	Muži	0
Od 1 do 4 rokov	Ženy	0
14 rokov alebo menej	Spolu	6
14 rokov alebo menej	Muži	1
14 rokov alebo menej	Ženy	5
Od 15 do 64 rokov	Spolu	46
Od 15 do 64 rokov	Muži	23
Od 15 do 64 rokov	Ženy	23
65 rokov alebo viac	Spolu	19
65 rokov alebo viac	Muži	6
65 rokov alebo viac	Ženy	13

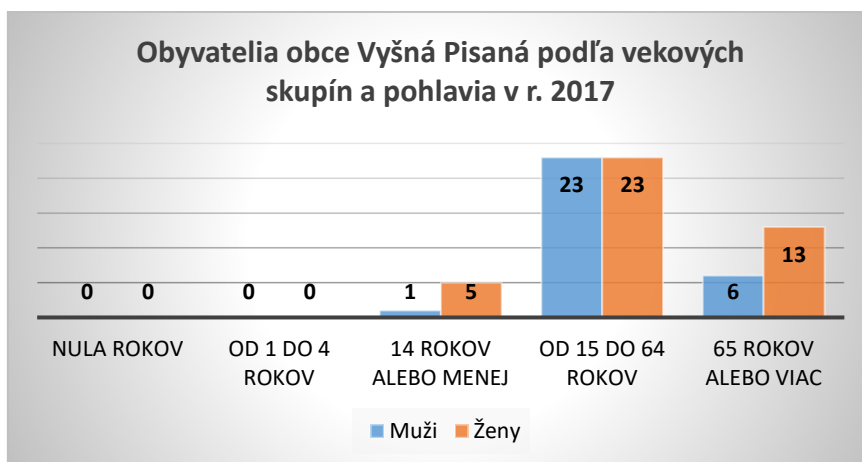
Zdroj: www.statistics.sk

Graf 3: Prehľad zastúpenia vekových skupín v obci Vyšná Pisaná v r. 2017

Zdroj: vlastné spracovanie

Graf 4: Obyvatelia obce Vyšná Pisaná podľa vekových skupín a pohlavia v r. 2017

Zdroj: vlastné spracovanie

Najpočetnejšiu skupinu obyvateľstva, t. j. 64,79 %, tvorí kategória od 15 do 64 rokov všetkých obyvateľov obce Vyšná Pisaná, pričom v tejto kategórii sa počet žien rovná počtu mužov. V kategórii 65 rokov a viac prevládajú ženy nad mužmi.

1.2.1 Štruktúra obyvateľstva podľa produktívnosti a ekonomickej aktivity

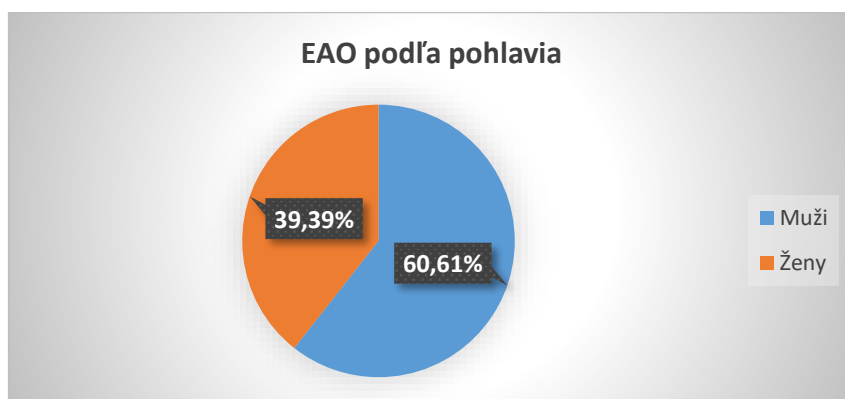
- predproduktívny vek (0 až 14 rokov)
- produktívny vek (15 až 64 rokov)
- poproduktívny vek (65 rokov a viac)

Tabuľka 6: Ekonomická aktivita obyvateľov obce Vyšná Pisaná

Pohlavie	Osoby ekonomicky aktívne						Osoby závislé				
	z toho						Osoby na rodičovskej dovolenke	Nepracujúci dôchodcovia	Ostatní nezávislí	Osoby závislé	Ostatní závislí, nezistení
	spolu	%	osoby na materskej dovolenke	pracujúci dôchodcovia	nezamestnaní	vypomáhajúci (neplatení) členovia domácností v rodinných podnikoch				spolu	
Muži	20	60,6	0	0	3	0	0	11	0	3	0
Ženy	13	39,4	0	0	1	0	1	18	1	8	1
Spolu	33	100,0	0	0	4	0	1	28	1	11	1

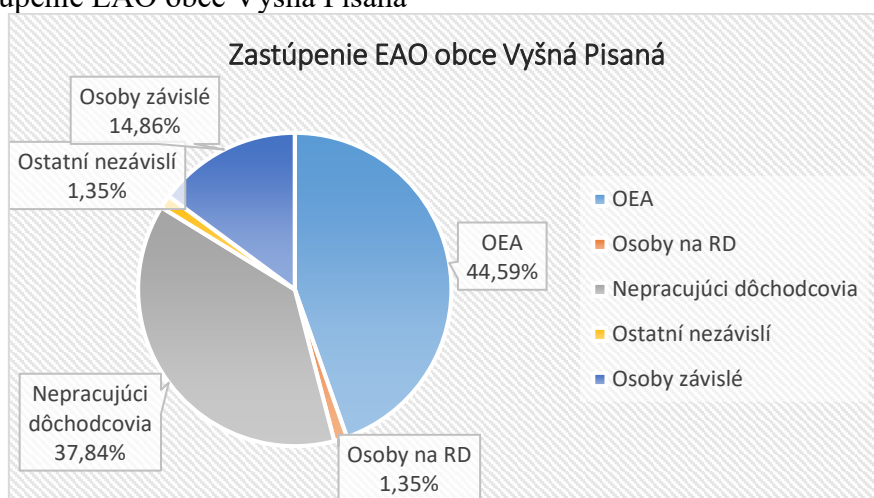
Zdroj: SODB 2011

Graf 5: EAO podľa pohlavia

Zdroj: vlastné spracovanie

Graf 6: Zastúpenie EAO obce Vyšná Pisaná

Zdroj: vlastné spracovanie

Tabuľka 7: Ekonomická aktivita obyvateľov v PSK v r. 2013 – 2017

EAO / rok	2013	2014	2015	2016	2017
Ekonomicky aktívne obyvateľstvo (v tis.)	391,8	394,8	396,0	400,4	401,2
pracujúci (v tis.)	320,3	325,7	329,4	341,3	349,3
nezamestnaní (v tis.)	71,5	69,2	66,7	59,2	51,9
Ekonomicky neaktívne obyvateľstvo od 15 rokov (v tis.)	276,3	275,9	276,7	273,6	274,1
študenti (v tis.)	82,8	81,2	76,6	76,3	70,5
dôchodcovia (starobní, invalidní) (v tis.)	149,4	146,2	147,1	148,4	153,4
osoby na rodičovskej dovolenke (v tis.)	9,1	8,3	8,9	10,1	8,9
Miera ekonomickej aktivity (%)	58,7	58,9	58,9	59,4	59,4
Miera nezamestnanosti (%)	18,2	17,5	16,9	14,8	12,9
Miera zamestnanosti 15-64 (%)	55,6	56,5	57,1	59,4	61,2
Miera zamestnanosti 15+ (%)	48,0	48,6	49,0	50,7	51,8

Zdroj: vlastné spracovanie

Ekonomicky aktívne obyvateľstvo sú osoby vo veku od 15 rokov, ktoré patria medzi pracujúcich v civilnom sektore, nezamestnaných alebo príslušníkov ozbrojených zložiek. V obci Vyšná Pisaná je ekonomicky aktívnych žien o 21,2 % menej oproti mužom. V porovnaní s mierou ekonomickej aktivity v Prešovskom kraji, kde v roku 2017 dosiahla 59,4 %, EAO v obci Vyšná Pisaná je 44,59 %, t. j. o 14,81 % menej ako v PSK.

Miera ekonomickej aktivity obyvateľstva v %:

$$= \frac{\text{počet ekonomicky aktívneho obyvateľstva}}{\text{počet obyvateľov v produktívnom a poproduktívnom veku}} \times 100$$

Obyvateľstvo v produktívnom veku tvoria muži vo veku 15 - 59 rokov a ženy vo veku 15 - 54 rokov, obyvateľstvo v poproduktívnom veku predstavujú muži vo veku od 60 rokov a ženy vo veku od 55 rokov.

1.2.2 Prirodzený prírastok a migrácia obyvateľstva

Tabuľka 8: Prehľad o stave a pohybe obyvateľstva obce Vyšná Pisaná v r. 2013 – 2017

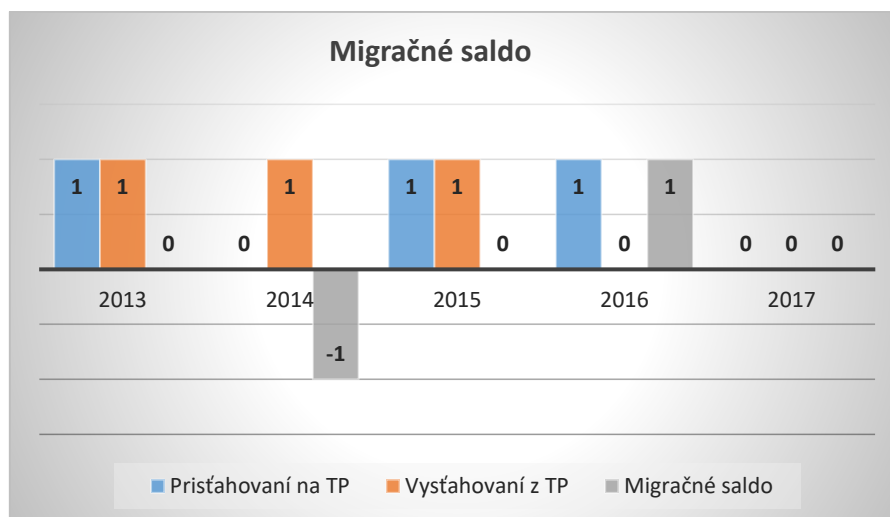
Obyvateľstvo / rok	2013	2014	2015	2016	2017
Sobáše (Počet v jednotkách)	0	1	0	0	0
Rozvody (Počet v jednotkách)	0	0	0	0	0
Narodení (Osoba)	0	0	0	0	0
Zomretí (Osoba)	2	0	1	1	1
Prirodzený prírastok obyvateľstva (Osoba)	-2	0	-1	-1	-1
Priťahovaní na trvalý pobyt (Osoba)	1	0	1	1	0
Vystaňovaní z trvalého pobytu (Osoba)	1	1	1	0	0
Migračné saldo (Osoba)	0	-1	0	1	0
Celkový prírastok obyvateľstva (Osoba)	-2	-1	-1	0	-1

Graf 7: Prirodzený prírastok obyvateľstva v obci Vyšná Pisaná v r. 2013 - 2017

Od roku 2013 do roku 2017 sa v obci Vyšná Pisaná nenarodilo žiadne dieťa. Čo sa týka úmrtnosti najviac ľudí zomrelo v roku 2013. V rokoch 2013 – 2017 dosahoval prirodzený prírastok obyvateľstva záporné hodnoty, okrem roku 2014, kedy sa rovnal nule.

Graf 8: Migračné saldo v obci Vyšná Pisaná v r. 2013 – 2017

Zdroj: vlastné spracovanie

Jedným z najcitlivejších indikátorov sociálnoekonomického rozvoja je migrácia obyvateľstva. Imigrácia, resp. emigrácia miestnych obyvateľov je vonkajším signálom akýchkoľvek pozitívnych ako aj negatívnych podnetov a zmien. V roku 2016 sa prisťahovalo do obce viac obyvateľov ako odišlo z obce, tzn. migračné saldo dosahovalo kladné hodnoty. V roku 2014 z hľadiska migrácie prevyšoval počet vysťahovaných nad prisťahovanými, tzn., že migračné saldo dosahovalo záporné hodnoty, čo bolo spôsobené najmä odchodom mladých ľudí za prácou a lepšími podmienkami pre život. V roku 2013, 2015 a 2017 bol počet vysťahovaných a prisťahovaných rovnaký. Vývoj migračného salda v konečnom dôsledku ovplyvňuje aj celkový pohyb obyvateľov v obci vyšná Pisaná.

Vývoj migrácie na Slovensku bude vo veľkej miere závisieť od priebehu integračných procesov v Európe a od migračnej situácie vo svete. Predpokladá sa, že migračné saldo Slovenskej republiky v budúcnosti ovplyvní hlavne skupina obyvateľov (občanov SR), ktorí budú hľadať uplatnenie vo vyspelých krajinách a skupina prisťahovalcov z rozvojových krajín. Dá sa predpokladať, že čím bude na Slovensku priaznivejšia situácia, čím bude vyššia životná úroveň, tým menej obyvateľov bude odchádzať, a tým viac cudzincov bude mať záujem prisťahovať sa.

Zdroj: Infostat

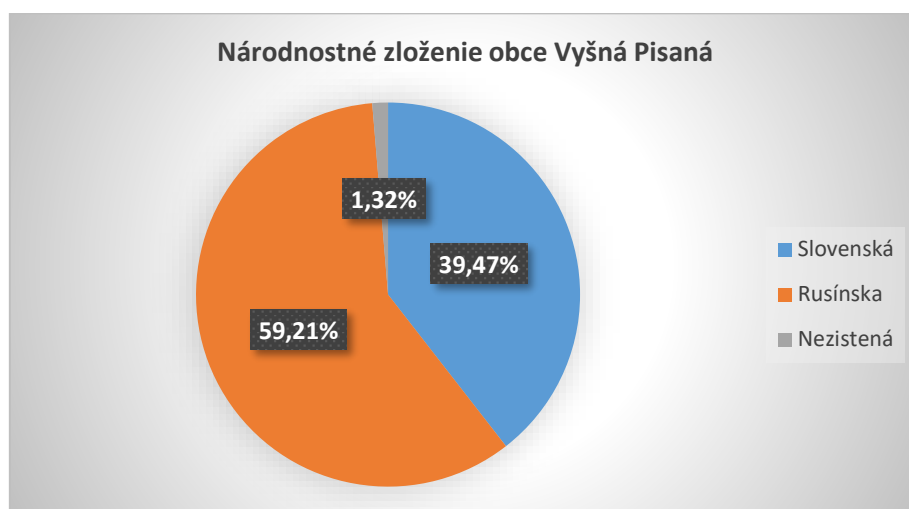
1.2.4 Národnostná štruktúra obyvateľstva a vierovyznanie

Tabuľka 9: Národnostná štruktúra obyvateľstva a vierovyznanie

Národnosť	Muži	Ženy	Spolu
Slovenská	11	19	30
Rusínska	23	22	45
Nezistená	0	1	1
Spolu	34	42	76

Zdroj: SODB 2011

Graf 9: Národnostné zloženie v obci Vyšná Pisaná

Zdroj: vlastné spracovanie

Národnostne možno považovať obec Vyšná Pisaná za etnicky heterogénnu. Podľa posledného sčítania ľudu v roku 2011, tvorí podiel slovenskej národnosti 39,47 % obyvateľov obce.

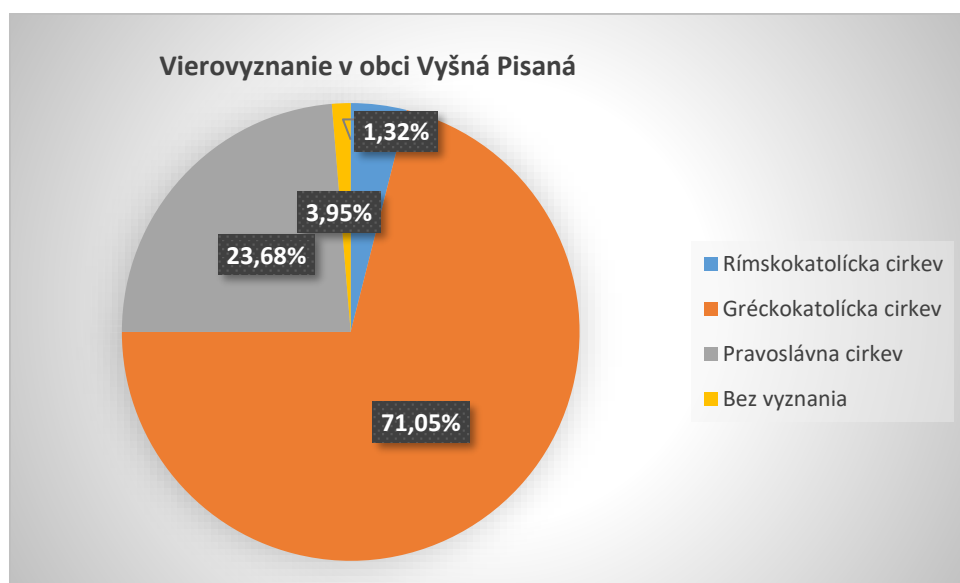
Väčšiu skupinu obyvateľov tvorí národnosť rusínska s 59,21 % obyvateľov.

Tabuľka 10: Vierovyznanie v obci Vyšná Pisaná

Náboženské vyznanie	Muži	Ženy	Spolu
Rímskokatolícka cirkev	0	3	3
Gréckokatolícka cirkev	23	31	54
Pravoslávna cirkev	10	8	18
Bez vyznania	1	0	1
Spolu	34	42	76

Zdroj: SODB 2011

Graf 10: Vierovyznanie v obci Vyšná Pisaná

Zdroj: vlastné spracovanie

V obci Vyšná Pisaná dominuje zastúpenie Gréckokatolíckej cirkvi s 71,05 %. Okrem nej majú v obci zastúpenie aj 2 iné cirkvi a bez vyznania je 1,32 % obyvateľov.

1.2.5 Štruktúra obyvateľstva podľa vzdelania

Tabuľka 11: Prehľad dosiahnutého vzdelania obyvateľov obce Vyšná Pisaná

Najvyššie dosiahnuté vzdelanie	Pohlavie		Spolu
	muži	ženy	
Základné	8	16	24
Učňovské (bez maturity)	9	1	10
Stredné odborné (bez maturity)	0	5	5
Úplné stredné učňovské (s maturitou)	1	2	3
Úplné stredné odborné (s maturitou)	6	7	13
Úplné stredné všeobecné	1	2	3
Vysokoškolské bakalárske	2	0	2
Vysokoškolské magisterské, inžinierske, doktorské	6	2	8
Vysokoškolské spolu	8	2	10
Bez školského vzdelania	1	7	8
Súhrn	34	42	76

Zdroj: SODB 2011

Graf 11: Prehľad dosiahnutého vzdelania obyvateľov obce Vyšná Pisaná

Zdroj: vlastné spracovanie

Obyvateľstvo obce Vyšná Pisaná má v najvyššej miere ukončené základné vzdelanie, t. j. 31,58 % obyvateľov. Bez školského vzdelania je 10,53 % obyvateľov obce, medzi ktorými sú započítané aj deti do 16 rokov, keďže ešte nemajú ukončenú povinnú základnú školskú dochádzku. Vysokoškolsky vzdelaných je v obci 10 obyvateľov.

1.2.6 Štruktúra uchádzačov o zamestnanie

Nezamestnanosť patrí k vážnym spoločenským problémom, no najviac sa bytostne dotýka a predstavuje pomerne ťažko riešiteľný problém pre určité skupiny nezamestnaných obyvateľov. Týchto uchádzačov o zamestnanie označuje zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti ako znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie.

Aj napriek tomu, že Ústava SR v článku 12 garantuje, že právo na prácu má každý bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, vieru a náboženstvo, politické či iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnostnej alebo etnickej skupine, majetok, rod alebo iné postavenie a napriek účinnosti tzv. „antidiskriminačného zákona“ (zákon č. 365/2004 Z. z.) sú v našej spoločnosti skupiny ľudí, ktoré majú sťažené podmienky vstupu na trh práce.

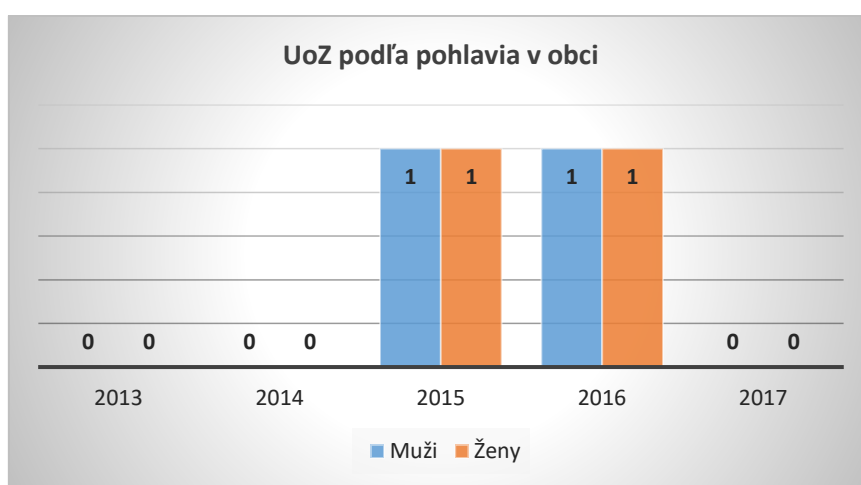
Zdroj: http://sapa.ff.upjs.sk/images/files/81_1475287076_22_Paukovic-Holovcakova.pdf

Tabuľka 12: UoZ v obci Vyšná Pisaná v r. 2013 – 2017

UoZ / rok	2013	2014	2015	2016	2017
Počet evidovaných uchádzačov o zamestnanie spolu	0	0	2	2	0
Počet evidovaných uchádzačov o zamestnanie (muži)	0	0	1	1	0
Počet evidovaných uchádzačiek o zamestnanie (ženy)	0	0	1	1	0

Zdroj: www.statistics.sk

Graf 12: UoZ podľa pohlavia v obci Vyšná Pisaná v r. 2013 – 2017

Zdroj: vlastné spracovanie

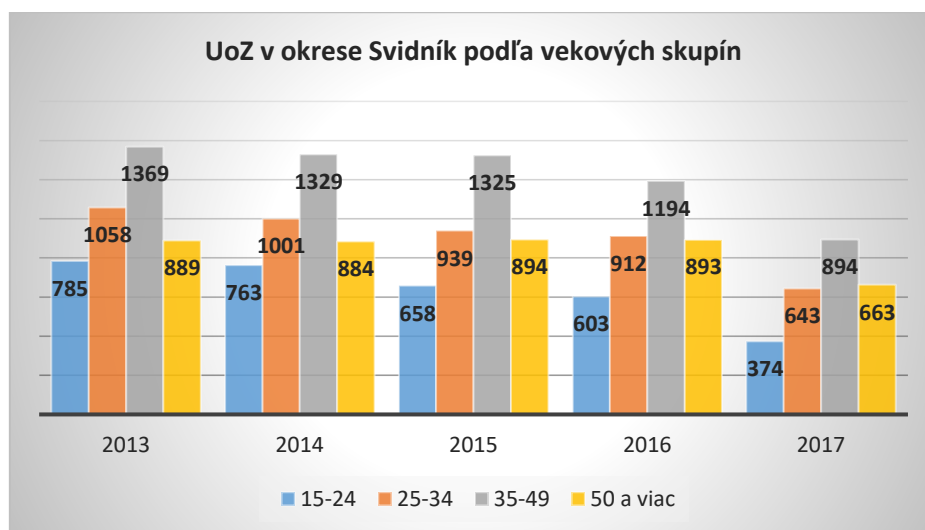
V obci Vyšná Pisaná bol evidovaný počet uchádzačov o zamestnancov nulový v rokoch 2013, 2014 a 2017. V roku 2015 a 2016 boli evidovaní každý rok jeden muž a jedna žena, čiže rozdiel v nezamestnanosti medzi pohlaviami nie je.

Tabuľka 13: UoZ v okrese Svidník podľa vekových skupín v r. 2013 – 2017

Vekové skupiny UoZ / rok	2013	2014	2015	2016	2017
15-24	785	763	658	603	374
25-34	1058	1001	939	912	643
35-49	1369	1329	1325	1194	894
50 a viac	889	884	894	893	663
Spolu	4101	3977	3816	3541	2574

Zdroj: www.statistics.sk

Graf 13: UoZ v okrese Svidník podľa vekových skupín

Zdroj: vlastné spracovanie

Najväčšie zastúpenie z celkového počtu nezamestnaných v okrese Svidník v roku 2013 predstavovali uchádzači o zamestnanie vo veku od 35 – 49 rokov a najmenšie zastúpenie v roku 2017 skupine vo veku od 15 – 24 rokov.

Tabuľka 14 Miera evidovanej nezamestnanosti v okrese Svidník v r. 2013 - 2017

Obyvateľstvo / rok	2013	2014	2015	2016	2017
Miera evidovanej nezamestnanosti (v %)	21,92	20,05	19,38	18,34	12,73
Ekonomicky aktívne obyvateľstvo	16 938	17 203	17 255	17 265	17 621
Disponibilný počet uchádzačov o zamestnanie	3 712	3 449	3 344	3 166	2 244

Zdroj: www.statistics.sk

Z pohľadu evidovanej miery nezamestnanosti v okrese Svidník v roku 2017 s údajom 12,73 % zaznamenali najnižšiu nezamestnanosť od roku 2013. Najvyššia nezamestnanosť v okrese Svidník počas posledných piatich rokov bola v roku 2013 a predstavovala 21,92 %.

Tabuľka 15: Prehľad UoZ v PSK v r. 2013 – 2017

Obyvateľstvo / rok	2013	2014	2015	2016	2017
Miera evidovanej nezamestnanosti (v %)	19,35	17,45	15,50	13,91	9,68
Ekonomicky aktívne obyvateľstvo	389	397	397	398 554	401
Disponibilný počet uchádzačov o zamestnanie	611	202	006		819
	75 391	69 330	61 526	55 432	38 882

Zdroj: www.statistics.sk

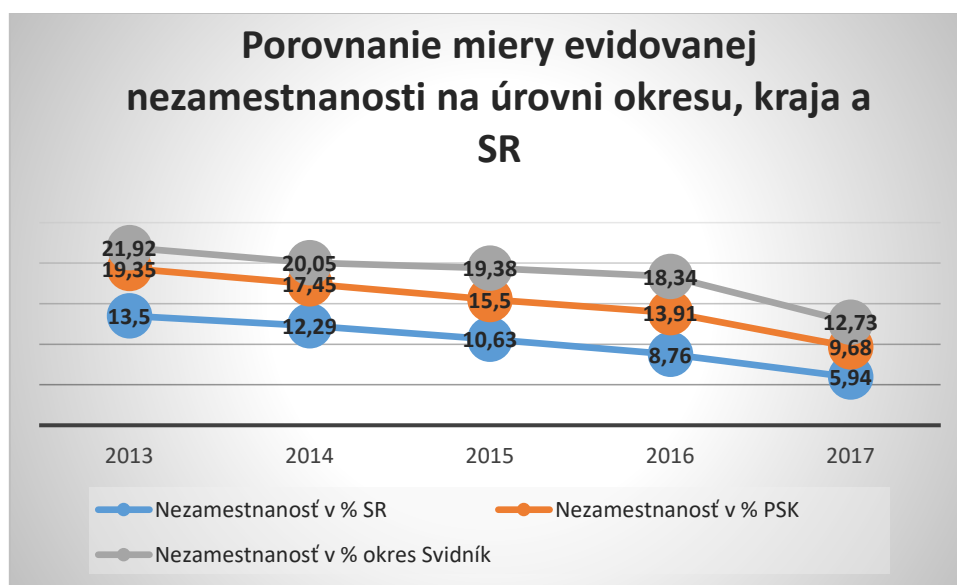
Najpriaznivejšia situácia z pohľadu zamestnanosti za posledných 5 rokov bola v PSK v roku 2017, kde počet UoZ predstavoval 38 882, a miera evidovanej nezamestnanosti dosiahla úroveň 9,68 %. Naopak najvyššia miera nezamestnanosti s hodnotou 19,35 % v PSK bola v roku 2013, kde bolo 75 391 UoZ.

Tabuľka 16: Prehľad UoZ v SR v r. 2013 – 2017

Obyvateľstvo / rok	2013	2014	2015	2016	2017
Miera evidovanej nezamestnanosti (v %)	13,50	12,29	10,63	8,76	5,94
Ekonomicky aktívne obyvateľstvo	2 698 768	2 698 589	2 697 064	2 716 553	2 725 838
Disponibilný počet UoZ	364 225	331 733	286 825	237 977	161 915

Zdroj: www.statistics.sk

Graf 14: Porovnanie miery evidovanej nezamestnanosti na úrovni okresu, kraja a SR

Zdroj: vlastné spracovanie

Na základe grafického znázornenia môžeme vidieť zásadné rozdiely v miere evidovanej nezamestnanosti v jednotlivých rokoch na úrovni okresu Svidník, kde miera evidovanej nezamestnanosti je oveľa vyššia v porovnaní s mierou evidovanej nezamestnanosti v SR.

1.2.7 Domový a bytový fond

Existencia príležitostí na bývanie, ako aj stav domového a bytového fondu sú určujúcimi faktormi, ktoré ovplyvňujú ďalší rozvoj obce a naplňajú jej obytnú funkciu. V obci Vyšná

Pisaná je v súčasnosti 39 rodinných domov. Prevažná časť domov je napojená na zdroj pitnej vody.

Charakteristika bytového fondu Vyšná Pisaná je pomerne dobrá. Takmer všetky byty sú obývané vlastníkom daného bytu. Najviac RD bolo vybudovaných v povojnovom období, t. j. v rokoch 1946 – 1990. Tieto údaje sú aktuálne k poslednému sčítaniu obyvateľov, domov a bytov z roku 2011.

Tabuľka 17: Typy obydli v obci Vyšná Pisaná

Typ obydli (Spolu)	Obývané	Neobývané	Iné obytné jednotky	Kolektívne obydli	Nezistené
31	26	5	0	0	0

Zdroj: www.statistics.sk

Tabuľka 18: Domy podľa obdobia výstavby v obci Vyšná Pisaná

Obdobie výstavby	pred r.1919	1919 - 1945	1946 - 1990	1991- 2000	2001- 2005	2006 a neskôr	Nezistené
počet domov	0	0	21	3	0	0	7

Zdroj: www.statistics.sk

Tabuľka 19: Byty podľa vlastníctva a systému dodávky vody v obci Vyšná Pisaná

Systém dodávky vody	Byty obývané vlastníkom	Družstevné byty	Byty v nájme	Iná forma vlastníctva bytu	Nezistené
V obytnej jednotke je tečúca voda	23	0	0	1	1
V obytnej jednotke nie je tečúca voda	0	0	0	0	0
Byty spolu	23	0	0	1	1

Zdroj: www.statistics.sk

1.3 Ekonomická charakteristika

Medzi základné ukazovatele, ktoré poukazujú na vyspelosť hospodárstva a sú relevantné k informáciám pre sociálno-ekonomický prehľad, patrí vytvorený hrubý domáci produkt (HDP). Prešovský kraj v ekonomickej výkonnosti a v príjmoch obyvateľstva zaostáva v hospodárskom rozvoji za úrovňou Slovenskej republiky. Na tvorbe celoštátneho hrubého domáceho produktu (HDP) sa Prešovský kraj podieľa objemom deväť percent, čo predstavuje

najmenší podiel zo všetkých ôsmich krajov Slovenska. Regionálny HDP postupne rastie, ale napriek tomu patrí stále k podpriemerným v rámci EÚ.

Zdroj: www.po-kraj.sk

1.3.1 Technická infraštruktúra a priemysel

Zásobovanie vodou

Obec nemá vybudovaný verejný vodovod. Domácnosti majú vlastné studne a sú aj 3 skupinové vodovody.

Podiel obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov predstavoval ku koncu roka 2017 v Prešovskom kraji podiel 81,0 %. (Zdroj: ŠÚ SR)

Odvádzanie a čistenie odpadových vôd

Kanalizácia v obci chýba. Odpadové vody sú v obci individuálne odvádzané do žump. Dažďové vody z intravilánu obce sú odvádzané priekopami.

Podiel obyvateľov napojených na verejnú kanalizačnú sieť predstavoval v roku 2017 v Prešovskom kraji 68,0 %. Čo sa týka budovania kanalizácie v tomto kraji nastal výrazný posun, nakoľko v roku 2009 predstavoval podiel obyvateľov napojených na kanalizačnú sieť len 56,0 %. (Zdroj: ŠÚ SR)

Z dotazníkového prieskumu sme zistili, že kanalizácia je prioritou väčšiny občanov a jej absenciu považujú za veľký nedostatok.

Zásobovanie elektrickou energiou

Obec Vyšná Pisaná je elektrifikovaná, v obci sa nachádzajú 2 trafostanice (na začiatku obce a v strede obce (za OcÚ). Elektrina je privádzaná vzdušným vedením vysokého napätia. Elektrické vedenie je po betónových stĺpoch. Domácnosti sú individuálne zmluvne viazané rôznymi dodávateľmi elektrickej energie, ktoré sú na trhu. Elektrickú energiu pre obecný úrad dodáva spoločnosť Východoslovenská distribučná, a. s., Mlynská 31, 042 91 Košice.

Zásobovanie teplom

Zásobovanie teplom je decentralizované do malých domových a individuálnych kotolní, časť je vykurovaná pecami. Obec Vyšná Pisaná nie je plynofikovaná. Obecný úrad využíva drevo. Obyvatelia majú možnosť využívať aj pevné palivá, drevo a elektrickú energiu. Zdroje a zariadenia na využívanie obnoviteľných zdrojov energie väčšieho rozsahu sa v obci nenachádzajú. Zachovanie čistoty ovzdušia v celom území si vyžaduje použitie ušľachtilých médií akými je elektrická energia a zemný plyn.

Telekomunikačné, mobilné a internetové siete

Obec Vyšná Pisaná telekomunikačne prislúcha do UTO Svidník. Telefónni účastníci sú napojení prostredníctvom miestnej siete. Miestna telefónna sieť je riešená káblovým nadzemným vedením. Rozvod miestneho rozhlasu je prevedený na drevených stĺpoch s betonovými pätkami. Ústredňa rozhlasu je situovaná v kancelárii obecného úradu. V obci majú pokrytie tieto siete: Slovak Telekom, Orange a O2. Na obecnom úrade internet prevádzkuje firma VOSPOL zo Svidníka.

Televízny signál

Príjem rozhlasového a TV signálu v súčasnosti sa zabezpečuje prostredníctvom individuálnych antén a digitálnych satelitných prijímačov.

Poľnohospodárska a priemyselná výroba

Z poľnohospodárskeho hľadiska územie spadá do výrobnjej oblasti s vhodnými podmienkami pre pestovanie obilnín, krmovín a rozvoj živočíšnej výroby. V obci hospodári spoločnosť AGRO EKO SLUŽBY, s.r.o.

Okres Svidník patrí z hľadiska objemu priemyselnej produkcie i zamestnanosti v rámci územia Prešovského kraja medzi významné okresy. Z hľadiska plošného rozmiestnenia priemyselnej výroby táto je prevažne sústredená v okresnom meste.

Lesné hospodárstvo

Lesy sú základnou zložkou životného prostredia, najdôležitejším článkom územných systémov ekologickej stability a významným prírodným zdrojom. V okolí obce sa z hospodársky využiteľných drevín vyskytujú predovšetkým spoločenstvá bukových lesov. Významným problémom je environmentálny dopad hospodárskej činnosti. Podobne ako vo všetkých oblastiach Slovenska, aj tu sa prejavuje jej negatívny vplyv. Plocha hospodárskych lesov v obci Vyšná Pisaná je 780 ha a lesy osobitného určenia tvoria 17 ha. (Zdroj: OcÚ Vyšná Pisaná).

1.3.2 Doprava

Automobilová doprava a miestne komunikácie

Obcou Vyšná Pisaná prechádza cesta III. Triedy 3539, ktorá je v Správe a údržbe ciest Prešovského samosprávneho kraja.

V obci sa nachádzajú aj miestne komunikácie, v rozsahu 850 m. V prevažnej miere obcou jazdia osobné automobily, ktoré využívajú rodiny aj jednotlivci na prepravu do práce a školy

do mesta Svidník. V obci nie sú vybudované chodníky pre chodcov. Z dôvodu bezpečnosti obyvateľov je potrebné vybudovať chodníky v celej obci.

Z výsledkov dotazníkového prieskumu medzi obyvateľmi obce Vyšná Pisaná sme zistili, že chýbajú chodníky v obci a miestne komunikácie sú poškodené.

Železničná doprava

Obcou neprechádza žiadna železnica, taktiež ani celým okresom Svidník. Najbližšia železnica je v Bardejove.

1.3.3 Kultúrohistorické hodnoty územia

História obce

Obec Vyšná Pisaná patrí medzi najmladšie dediny na panstve Makovica a bola založená v poslednej vlne vzniku trvalých sídlisk v jeho lesnatej, severovýchodnej časti v druhej polovici 16.storočia. Najstaršia správa o nej je v daňovom súpise Regestrum domorum et taxarum nobilium et rectificationum comitatus Saaros z roku 1600. Obec vybuodovali obyvatelia užívajúci zákupné právo na čele s dedičným richtárom – šoltýsom a zapísali ju ako Felső Pisana. Patrila k rusínskym dedinám na panstve Makovica. Roku 1600 tu stálo päť domov sedliakov a nepochybne aj dom šoltýskej domácnosti. V neskorších obdobiach sa stretávame ešte s týmito obmenami názvu obce: Felső Piszana (r.1618), Wisna Pisana (1773), Felschö – Piszana (1786), Horní Pisaná (1808), Visnya Piszana (1838), Ober-Piszana (1850), Felső Piszána (1869), Felsőpizána (1900), Felsőhímes (1910), Vyšnia Pisana (1921), Vyšná Pisaná (1950).. V roku 1787 mala obec 18 domov a 133 obyvateľov, v roku 1828 mala 22 domov a 190 obyvateľov. Zaoberali sa od začiatku 17. storočia šindliarstvom, prácou v lesoch a ovčiarstvom. Od 6. 10. 1944 do 26. 11. 1944 boli v chotári ťažké boje, obec bola zničená, po oslobodení obnovená; vyznamenaná bola Radom Červenej hviezdy. Obyvatelia pracovali v lesnom hospodárstve a priemyselných závodoch vo Svidníku, Stropkove a Košiciach. Pôdu obrábali súkromne hospodáriaci roľníci.

Cirkevné stavby a iné pamiatky

V obci gréckokatolícka cerkov zasvätená Zosnutiu (Uspeniu) Presvätej Bohorodičky bola postavená v roku 1909. Dovtedy s v obci nachádzala iba drevené kaplnka postavená na cintoríne.

Zdroj: Vyšná Pisaná v premenách doby, 2008

Obrázok 6: Gréckokatolícka cerkov

Vyšná Pisaná - Zosnutie Presvätej Bohorodičky, 1909

Zdroj: <http://www.svadbaonline.sk>

V obci sa nachádza aj Pamätná tabuľa, Pamätník padlým z obce v 2.svetovej vojne a na následky vojny a Tank T 34.

Spolky a organizácie v obci

- Pozemkové spoločenstvo Dalník
- Spoločenstvo urbarníkov a lesomajiteľov obce vyšná Pisaná

Tabuľka 20: Významné osobnosti obce Vyšná Pisaná

PhDr. Ivan Vanat CSc.	Ako prvý občan ukončil strednú a vysokú školu a dosiahol vedecké tituly v pedagogike a histórii.
------------------------------	--

1.3.4 Zdravotníctvo a sociálna starostlivosť

Nakoľko sa v obci žiadne zdravotnícke zariadenie nenachádza, za zdravotnou starostlivosťou musia obyvatelia obce dochádzať. Najbližšia ambulancia praktického lekára pre dospelých a

lekáreň, najbližšia stomatologická ambulancia, najbližšia ambulancia praktického lekára pre deti a dorast a ambulancia ženského lekára ako aj niektoré ostatné špecializované zdravotnícke ambulancie sa nachádzajú vo Svidníku.

Tabuľka 21: Zdravotníctvo v obci Vyšná Pisaná

Lekárne a výdajne liekov	Samostatné ambulancie praktického lekára pre dospelých	Samostatné ambulancie praktického lekára pre deti a dorast	Samostatné ambulancie praktického lekára stomatológa	Samostatné ambulancie praktického lekára gynekológa	Stanica rýchlej zdravotnej pomoci
0	0	0	0	0	0

Zdroj: info obce

Čo sa týka sociálnej starostlivosti, najbližšie zariadenie sa nachádza vo Svidníku.

1. Zariadenie pre seniorov a domov sociálnych služieb vo Svidníku: je kombinované zariadenie sociálnych služieb, v ktorom sa starostlivosť poskytuje celoročne v domove dôchodcov – pre občanov, ktorí sú poberateľmi starobného dôchodku a ich zdravotný stav si vyžaduje sústavnú starostlivosť, ktorú im nedokážu zabezpečiť rodinní príslušníci ani poskytovanie opatrovateľskej služby.

Zdroj: <http://www.rehis.sk>

2. Senior dom Svida: v zariadení pre seniorov (ZPS) sa poskytuje podľa zákona č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách sociálna služba fyzickej osobe, ktorá dovŕšila dôchodkový vek a je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby alebo potrebuje poskytovanie služby v zariadení z iných vážnych dôvodov (týranie, zneužívanie, alkoholizmus člena rodiny...), v domove sociálnych služieb (DSS) sa poskytuje sociálna služba fyzickej osobe, ktorá je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby a jej stupeň odkázanosti je najmenej 5. podľa prílohy č. 3 toho zákona, alebo fyzickej osobe, ktorá je nevidiaca alebo prakticky nevidiaca a jej stupeň odkázanosti je najmenej 3. podľa prílohy č.3., v špecializovanom zariadení (ŠZ) sa poskytuje sociálna služba fyzickej osobe, ktorá je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby, jej stupeň odkázanosti je 5. podľa prílohy č. 3 a má zdravotné postihnutie, ktorým je Parkinsonova choroba, Alzheimerova choroba a demencie rôzneho typu etiológie.

Zdroj: www.svida.sk

1.3.5 Vzdelávanie a školstvo

Na základe zákona č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky s účinnosťou od 1. 7. 2002 prešli materské školy, základné školy a základné umelecké školy do zriaďovateľskej pôsobnosti obcí a miest. V obci Vyšná Pisaná sa nenachádza ani materská škola ani základná škola. Deti navštevujú základnú školu vo Svidníku.

1.3.6 Podnikateľské prostredie a priemyselná výroba v regióne

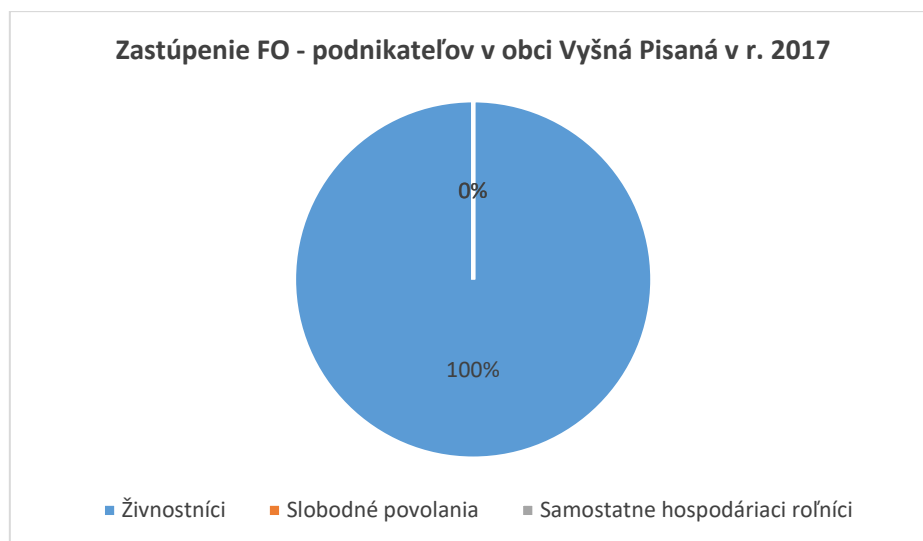
Na ekonomickom rozvoji obce sa podieľajú viacerí účastníci. Sú to predovšetkým podnikatelia a miestna samospráva. Vplyv miestnej samosprávy na ekonomický rozvoj obce je prevažne sprostredkovaný cez vytváranie podmienok na lokalizáciu firiem. V obci sa nachádzajú viaceré fyzické osoby aj právnické osoby, ktoré na území obce vykonávajú zárobkovú činnosť.

Tabuľka 22: Prehľad FO - podnikateľov a PO v obci Vyšná Pisaná v r. 2017

Fyzické osoby - podnikatelia (osoby)	Živnostníci	Slobodné povolania	Samostatne hospodáriaci roľníci	Právnické osoby spolu	Právnické osoby ziskové	Právnické osoby neziskové
2	2	0	0	4	3	1

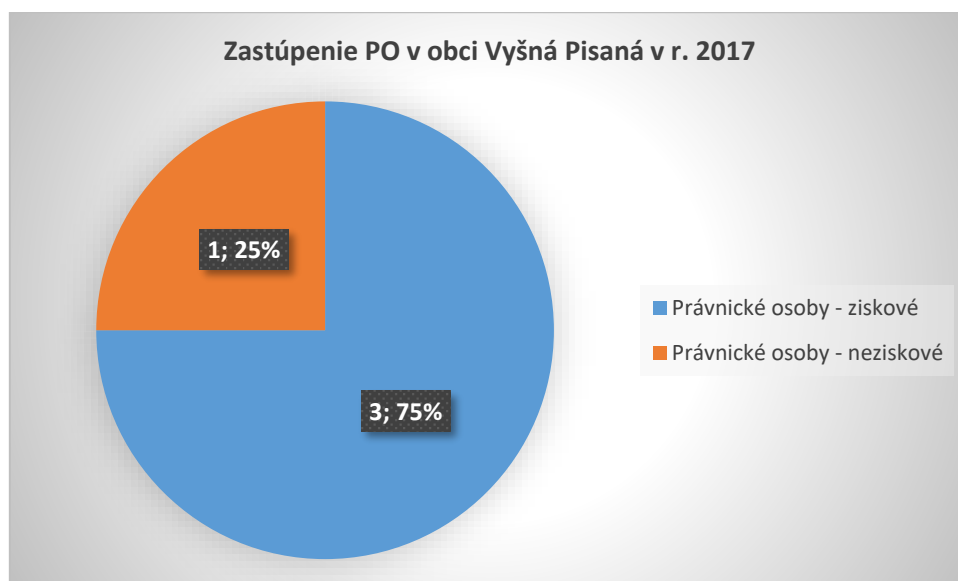
Zdroj: www.statistics.sk

Graf 15: Zastúpenie FO - podnikateľov v obci Vyšná Pisaná

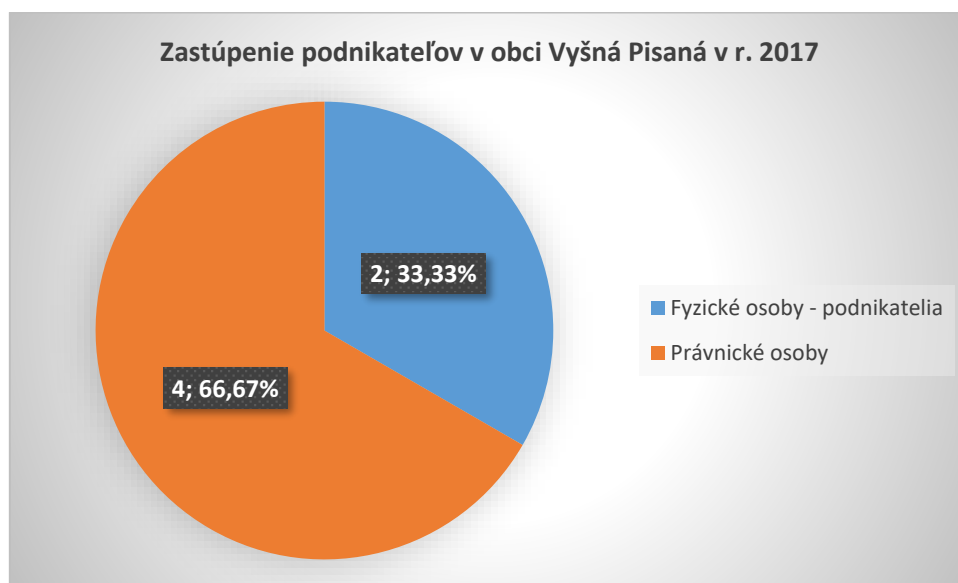
Zdroj: vlastné spracovanie

Graf 16: Zastúpenie PO v obci Vyšná Pisaná v r. 2017

Zdroj: vlastné spracovanie

Graf 17: Zastúpenie podnikateľov v obci Vyšná Pisaná v r. 2017

Zdroj: vlastné spracovanie

Ekonomickú štruktúru vytvárajú podnikateľské subjekty alokované v obci. Podieľajú sa na tvorbe hrubého domáceho produktu, ponúkajú pracovné príležitosti a prispievajú k rozvoju obce prostredníctvom miestnych daní.

Najpočetnejšie zastúpenie z hľadiska podnikateľskej sféry majú v obci Vyšná Pisaná PO – ziskové, ktoré predstavujú 50,00 % z celkového počtu všetkých podnikateľov obce. Z FO – podnikateľov sú zastúpení iba živnostníci.

1.3.7 Hospodárenie obce

Obec Vyšná Pisaná pri hospodárení musí dodržiavať Zákon č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov (v znení č. 611/2005 Z. z., 324/2007 Z. z., 54/2009 Z. z., 426/2013 Z. z., 361/2014 Z. z.) a má mať vypracované a schválené Zásady hospodárenia a nakladania s majetkom obce.

Rozpočet obce je základným nástrojom finančného hospodárenia v príslušnom rozpočtovom roku, ktorým sa riadi financovanie úloh a funkcií obce v príslušnom rozpočtovom roku.

Rozpočtový rok je zhodný s kalendárnym rokom.

Príjmy rozpočtu obce sú:

- a) Daňové príjmy
- b) Dane z majetku
- c) Dane za tovary a služby
- d) Príjmy z podnikania a z vlastníctva
- e) Administratívne poplatky a iné poplatky a platby
- f) Kapitálové príjmy
- g) Úroky z tuzemských úverov, pôžičiek, návratných finančných výpomoci, vkladov a ážio
- h) Iné nedaňové príjmy
- i) Tuzemské bežné granty a transfery
- j) Tuzemské a kapitálové granty a transfery

Tabuľka 23: Aktíva a pasíva obce Vyšná Pisaná za rok 2016 a 2017 v EUR

Obec	Aktíva – majetok spolu		Pasíva – hospodárenie obce	
	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2016	Rok 2017
Vyšná Pisaná	102 873,93	106 691,55	102 873,93	106 691,55

Zdroj: <http://www.registeruz.sk/>

Výdavky rozpočtu obce - z rozpočtu obce sa uhrádzajú:

- a) Mzdy, platy služobné príjmy a ostatné osobné vyrovnania
- b) Poistné a príspevok do poisťovní
- c) Tovary a služby
- d) Bežné transfery

e) Splácanie úrokov a ostatné platby súvisiace s úvermi, pôžičkami a návratnými finančnými výpomocami

f) Obstarávanie kapitálových aktív

Tabuľka 24: Náklady obce Vyšná Pisaná v r. 2016 a 2017

Skupina nákladov	Rok 2017	Rok 2016
50 – Spotrebné nákupy	2 094,38 €	5 048,78 €
51 – Služby	9 206,08 €	7 582,41 €
52 – Ostatné náklady	10 520,44 €	10 015,25 €
53 – Dane a poplatky	0 €	0 €
54 – Ostatné náklady na prevádzkovú činnosť	1 026,23 €	1 380,32 €
55 – Odpisy, rezervy a opravné položky z prevádzkovej činnosti a finančnej činnosti a zúčtovanie časového rozlíšenia	1 189,00 €	1 189,00 €
56 – Finančné náklady	257,09 €	261,42 €
57 – Mimoriadne náklady	0,00 €	0,00 €
58 – Náklady na transfery a náklady z odvodu príjmov	72,00 €	144,00 €
SPOLU	24 365,22 €	25 621,18 €

Zdroj: <http://www.registeruz.sk/>

Tabuľka 25: Výnosy obce Vyšná Pisaná v r. 2016 a 2017

Skupiny výnosov	Rok 2017	Rok 2016
60 – Tržby za vlastné výkony a tovar	0,00 €	0,00 €
61 – Zmena stavu vnútroorganizačných zásob	0,00 €	0,00 €
62 – Aktivácia	0,00 €	0,00 €
63 – Daňové a colné výnosy a výnosy z poplatkov	19 979,14 €	23 475,17 €
64 – Ostatné výnosy z prevádzkovej činnosti	124,12 €	269,08 €
65 – Zúčtovanie rezerv a opravných položiek z prevádzkovej činnosti a finančnej činnosti a zúčtovanie	300,00 €	300,00 €

časového rozlíšenia		
66 – Finančné výnosy	0,00 €	0,19 €
67 – Mimoriadne výnosy	0,00 €	0,00 €
68 – Výnosy z transferov a rozpočtových príjmov v štátnych rozpočtových organizáciách a príspevkových organizáciách	0,00 €	0,00 €
69 – Výnosy z transferov a rozpočtových príjmov v obciach, vyšších územných celkoch a v rozpočtových organizáciách a príspevkových organizáciách zriadených obcou alebo vyšším územným celkom	1 079,01 €	1 204,76 €
SPOLU	21 482,27 €	25 249,20 €

Zdroj: <http://www.registeruz.sk/>

1.4 Environmentálna charakteristika

1.4.1 Geomorfologické a geologické pomery

Okresné mesto Svidník v Prešovskom samosprávnom kraji sa nachádza na sútoku riek Ondavy a Lodomirky, v severovýchodnej časti Slovenska v pohorí Nízkych Beskýd v nadmorskej výške okolo 230 m v blízkosti hraníc s Poľskom. Mesto Svidník je administratívnym, kultúrnym, rekreačným a športovým centrom podduklianskeho regiónu. Celá oblasť leží v miernom pásme. Podnebie je vnútrozemské s priemernou ročnou teplotou od 6° - 8°C. Najteplejšie mesiace sú júl a august (20° - 25°C). Množstvo zrážok charakterizuje oblasť Svidníka ako mierne vlhkú a chladnejšiu (priemerne 700 – 800 mm). Maximálna snehová pokrývka v severnej časti 80 cm, na ostatnom území 40 cm. Vo veternom systéme prevládajú vetry severných a južných smerov. Územie širokého okolia Svidníka odvodňuje rieka Ondava. Jej významnými prítokmi sú Lodomírka, Chotčianka, Vojtovce a Brusnička. Na rieke Ondave sa nachádza vodná nádrž Veľká Domaša, s vodnou plochou 15 km². Nádrž poskytuje výborné podmienky pre rekreáciu, vodné športy a rybolov. Okolie Svidníka sa môže pochváliť bohatstvom poľovných revírov (vysoká a čierna zver). Známe sú aj minerálne pramene v obci Šarišský Štiavnik a Dubová. Geologickú stavbu katastrálneho územia mesta Svidník predstavujú dve základné stavebné jednotky – sedimenty kvartéru (štvrtohôr) a terciéru (treťohôr). Katastrálne územie Svidníka patrí v rámci

geomorfologického členenia v podsústave Karpaty a provincii Východné Karpaty do subprovincie Vonkajšie Východné Karpaty, oblasti Nízkych Beskýd, celku Ondavská vrchovina. V ďalšom členení zhruba sever katastra a úzke územie prelomu Ondavy vo Svidníckej bráne patria v rámci celku Ondavská vrchovina do časti Stropkovská brázda. V rámci základných morfoštruktúr riešené územie leží v zlomovo-vrásovej štruktúre flyšových Karpát a je súčasťou morfoštruktúrnej transversálnej depresie Nízkych Beskýd.

Zo základných typov erózo-denudačného reliéfu v riešenom území vystupujú:

- reliéf eróznej brázdy (v centrálnej pozdĺžnej častilemovanej riečnymi terasami),
- reliéf vrchovinový (západne od sídla, resp. eróznejbrázdy),
- reliéf pedimentových podvrchovín a pahorkatín (východne od sídla a eróznej brázdy).

Z tvarov reliéfu vystupujú erózna brázda, doliny s nivou a riečne terasy stredné a vysoké. Do územia malou časťou zasahuje úvalinovitá dolina Jedľovského potoka a teleso tvrdoša Kašielika zo skupiny iných štruktúrnych, teda nie klasických bradlových tvrdošov.

Z morfológico-morfometrických typov reliéfu v riešenom území vystupujú:

- roviny nerozčlenené (v poriečnej nive Ondavy a Ladamirky),
- pahorkatina silno členitá (severne, západne a východne od sídla),
- vrchovina silno členitá (západne a juhozápadne od sídla a poriečnej nivy Ondavy),
- vrchovina stredno členitá (východne a juhovýchodne od sídla, resp. južne od poriečnej nivy Ladamirky a východne od poriečnej nivy Ondavy vo Svidníckej bráne)

Zdroj: PRM Svidník 2016 – 2022

1.4.2 Hydrologické pomery

Katastrálnym územím obce Vyšná Pisaná preteká potok Kapišovka, ktorá pramení v Laboreckej vrchovine na južnom svahu vrchu Nástavok (752,4 m n. m.) v nadmorskej výške okolo 670 m n. m., neďaleko slovensko-poľskej štátnej hranice.

Zdroj: OcÚ Vyšná Pisaná

1.4.3 Klimatické pomery

Podľa klimatickej klasifikácie SHMÚ patrí záujmové územie do mierne teplej klimatickej oblasti B, podoblast' B8-mierne teplá, vlhká, vrchovinová s počtom letných dní (maximálna denná teplota menej alebo $\geq 25^{\circ}\text{C}$) pod 50, po 15.7, priemerná júlová teplota vzduchu nad 16 stupňov. Z hľadiska klimaticko-geografických typov daná lokalita má horskú klímu (s malou inverziou teplôt, vlhkú) a subtyp mierne teplý. Teploty sú sledované na stanici SHMÚ Stropkov (219 m n.m.). Z ročného chodu teploty vzduchu na základe priemerných

mesačných teplôt je zrejmé, že najchladnejšie mesiace v roku sú december až február. Vzhľadom na údolnú lokalizáciu stavby je nutné počítať s výskytom inverzných situácií, kedy teplota prízemnej vrstvy ovzdušia v osi údolia je nižšia ako vo vyšších polohách, resp. vrstvách ovzdušia. Tento jav je bežný pri slabom prúdení vzduchu a významný v chladnom polroku z hľadiska znečistenia ovzdušia znečisťujúceho latkami. Priemerný počet dní s priemernými dennými teplotami nad 10°C je 164, priemerný počet dní s priemernými zápornými teplotami 0°C je 89, priemerný nástup prvého mrazového dňa (teplota nižšia než 0°C je v prvej až druhej dekáde októbra a posledného mrazového dňa v prvej až poslednej dekáde mája.)

Zdroj: Správa EIA

1.4.4 Pedologické pomery

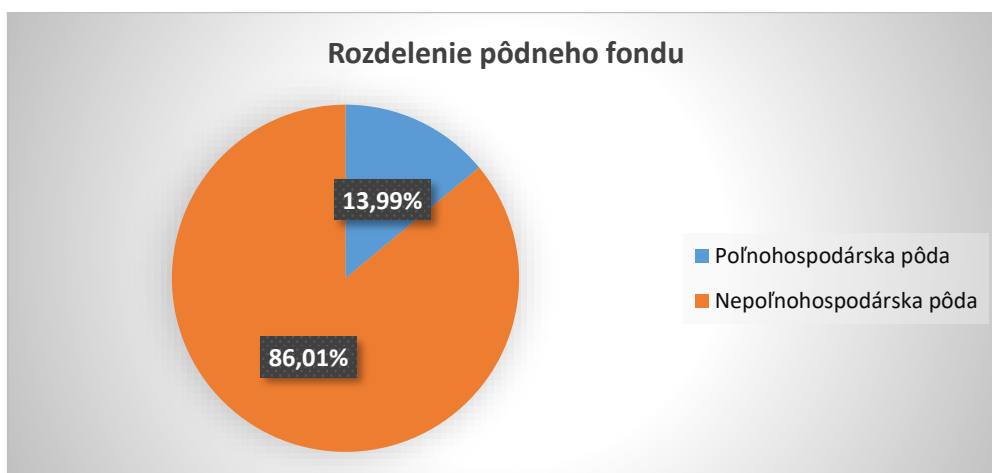
Celková výmera územia je 9 49,8 ha, výmera poľnohospodárskej pôdy je 784,27 ha (42,91 %) a nepoľnohospodárskej pôdy 1043,42 ha (57,09 %). Z poľnohospodárskej pôdy má najväčšie zastúpenie trvalý trávny porast, z nepoľnohospodárskej pôdy je to lesný pozemok.

Tabuľka 26: Rozdelenie pôdneho fondu obce Vyšná Pisaná v roku 2017

Pôdny fond	Výmera v m2
Celková výmera územia obce	9 497 949
Poľnohospodárska pôda - spolu	1 328 377
Poľnohospodárska pôda - orná pôda	20 140
Poľnohospodárska pôda - chmeľnica	0
Poľnohospodárska pôda - vinica	0
Poľnohospodárska pôda - záhrada	40 845
Poľnohospodárska pôda - ovocný sad	3 979
Poľnohospodárska pôda - trvalý trávny porast	1 263 413
Nepoľnohospodárska pôda - spolu	8 169 572
Nepoľnohospodárska pôda - lesný pozemok	7 994 979
Nepoľnohospodárska pôda - vodná plocha	41 611
Nepoľnohospodárska pôda - zastavaná plocha a nádvorie	67 937
Nepoľnohospodárska pôda - ostatná plocha	65 045

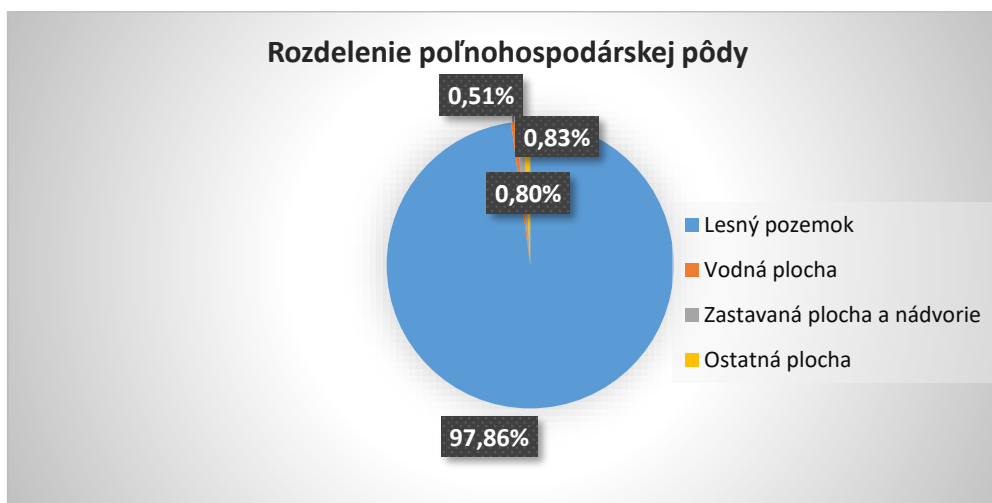
Zdroj: www.statistics.sk

Graf 18: Rozdelenie pôdneho fondu obce Vyšná Pisaná v r. 2017

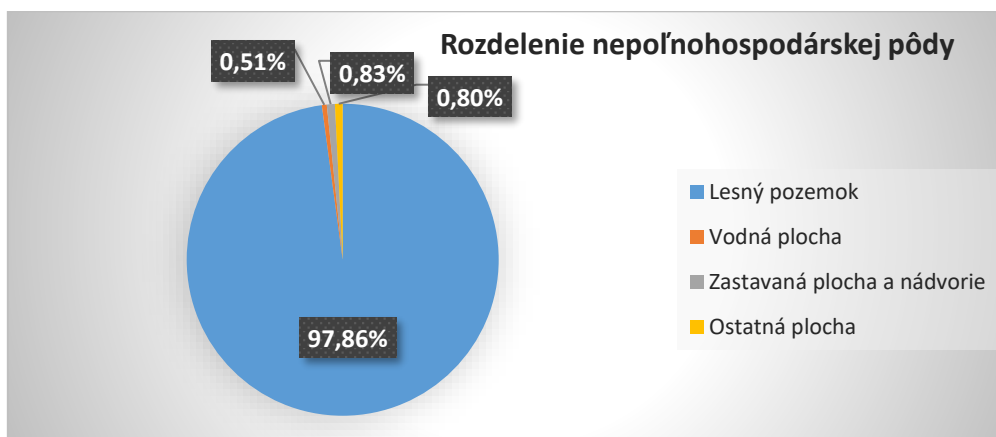

Zdroj: vlastné spracovanie

Graf 19: Rozdelenie poľnohospodárskej pôdy v obci Vyšná Pisaná v r. 2017

Graf 20: Rozdelenie nepoľnohospodárskej pôdy v obci Vyšná Pisaná v r. 2017

Zdroj: vlastné spracovanie

Tabuľka 27: Štruktúra pôdných typov v okrese Svidník

Pôdny typ	Zastúpenie v %
FM – fluvizem	8,45
ČA – čiernica	0,20
ČM – černoze	-
RM – regozem	0,04
HM – hnedozem	0,30
LM – livizem	1,20
KM – kambizem	75,4
PZ – podzol	-
PG – pseudoglej	11,30
RA – rendzina	1,90
OM – organozem	-
SK - slanisko, SC – slanec	-
LI - litozem, RN – ranker	-
GL – glej	0,75
KT – kultizem	-
INÉ - litozeme, rankre, rendziny resp. kambizeme a ich komplexy na zrázoch	0,46

Zdroj: http://www.podnemapy.sk/portal/reg_pod_infoservis/pt/pt.aspx

Väčšina pôd v okolí obce bola ovplyvnená činnosťou človeka. Ich úrodnosť bola negatívne ovplyvnená najmä zmenou obehu minerálnych látok. Zníženie úrodnosti pôd zavinilo nahradenie prirodzeného hnojiva umelým. Ďalšie negatíva v oblasti hospodárenia s pôdou sa prejavujú vo forme nesystémových úprav, ako napr. likvidácia rozptýlenej zelene a rekultivácia pôdy, ktoré narušili vodný režim v krajine a podporili negatívny vplyv vodnej a veternej erózie. Rozsiahle plochy sú tiež ovplyvnené kyslými dažďami a prašným spádom.

Po získaní členstva v EÚ sa pôda na území SR stala súčasťou zdrojov pôdy Európskeho spoločenstva a tým aj časťou ekonomického, ekologického a sociálneho potenciálu pôdy Európskej únie s požiadavkou na vyspelý a fungujúci systém jej ochrany a správneho využívania. Na podporu týchto záujmov je vyčlenená pomoc Európskej únie, avšak len za predpokladu, že bude vytvorené kvalitné a odborné zázemie, právne a legislatívne podmienky a samozrejme aj vyspelý výkon činností v štátnej správe.

1.4.5 Fauna, flóra a vegetácia

Územie regiónu Horného Šariša leží na rozhraní východných a západných Karpát, obsahuje prvky západokarpatskej a aj východokarpatskej fauny. Kým kultúrna step podlieha podstatnejším antropickým vplyvom vyvolávajúcim zmeny biotopov a ich zoocenóz, zatiaľ horská oblasť ostáva málo narušená o čom svedčia zachované živočíšne spoločenstvá.

Druhové spektrum je ovplyvnené zasahovaním CHKO Východné Karpaty, pričom sa tu vyskytujú karpatské endenity. V regióne bol zaznamenaný výskyt bezstavovcov a stavovcov. Druhy bezstavovcov patria k paleoarktickým, európskym, tropickým, mediteránnym, karpatským, orientálnym, euroázijským, holoarktickým a eurosibírskeym druhom (napr. jasoň chochlačkový, fúzač alpský, modráčik čiernoškvŕnný, bystruška hladká, vážka pásavá). Zo stavovcov sú v regióne zastúpené druhy z tried, z ktorých väčšina patrí k palearktickým druhom, ale je tu zastúpený aj karpatský endenit - mlok karpatský.

Najväčšiu triedu, početnosť a druhovú vzhl'adom na pestrosť, tvoria vtáky. Druhové spektrum je podmienené prítomnosťou vodnej nádrže Domaša, ktorá tvorí významnú oddychovú plochu pri jarných a jesenných migráciách vtáčích druhov a dôležitý biotop pre hniezdenie vodného a vo vode žijúceho vtáctva.

Osobitný zoznam tvoria vzácne, bioindikačné a inak pozoruhodné druhy živočíchov, ktoré predstavujú väčšinou prvonálezy pre faunu Slovenska, tyrfofilné a ripikolné druhy viažuce sa na istý typ biotopu (rašeliniská, štrkopieskové brehy) a v regióne je zaznamenaný aj výskyt karpatských endemitov. Celé územie Horného Šariša je poznačené výrazne flóristickou uniformitou, objavujú sa v ňom aj teplomilné a východokarpatské druhy.

Podstatná časť regiónu bola v minulosti pokrytá takmer súvislými lesmi, ktoré boli z väčšej časti vyklčované a premenené na ornú pôdu, lúky, pasienky a sady. Najviac boli postihnuté lužné lesy, dubohrabové a bukové lesy. Zvyšky lužných lesov sa zachovali ako brehové porasty okolo vodných tokov.

Charakteristickým druhom povodia Ondavy je Veronika nitková, ktorá sa masovo rozšírila na vlhkejšie stanovištia alúvií, do dedinských záhrad, trávnikov a priekop. Z ďalších druhov je to d'atelina otvorená, kosatec žltý, žltuška lesklá. Pre severnejšiu časť je významný výskyt iskerníka štetinkatého, štiavu hustého, roripovníka východného.

Vo väčšej miere sú na území zastúpené sekundárne brezovo-borovicové lesíky, bukové a dubové lesy, jedľovo-smrekové lesy a ružovo-trnkové kroviny.

Severná časť regiónu pozdĺž štátnej hranice susedí s chránenými časťami prírody v Poľskej republike (Magurský park Narodowy a Jasielsky park Krajobrazowy). V rámci regiónu sa

nachádzajú tieto chránené územia: (PR - prírodná rezervácia, NPR - národná prírodná rezervácia, CHA - chránený areál).

Zdroj: www.svidnik.sk

1.4.6 Chránené územia prírody

Za osobitne chránené časti prírody a krajiny sa podľa zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 543/2002 Z. z.“) považujú územia, ktoré sú vyhlásené za chránené územia (územná ochrana) a chránené druhy rastlín a živočíchov (druhovú ochranu). Územná ochrana je ochrana územia v 2. až 5. (najvyššom) stupni ochrany podľa zákona č. 543/2002 Z. z. Na území, ktorému sa neposkytuje územná ochrana v 2. až 5. stupni ochrany, platí podľa zákona č. 543/2002 Z. z. 1. stupeň ochrany.

Natura 2000 je názov sústavy chránených území členských krajín Európskej únie a hlavným cieľom jej vytvorenia je zachovanie prírodného dedičstva, ktoré je významné nielen pre príslušný členský štát, ale najmä pre EÚ ako celok. Táto sústava chránených území má zabezpečiť ochranu najvzácnejších a najviac ohrozených druhov voľne rastúcich rastlín, voľne žijúcich živočíchov a prírodných biotopov vyskytujúcich sa na území štátov Európskej únie a prostredníctvom ochrany týchto druhov a biotopov zabezpečiť zachovanie biologickej rôznorodosti v celej Európskej únii.

V katastrálnom území Vyšná Pisaná sa nachádza v rámci Natura 2000:

- *chránené vtáčie územie*: **SKCHVU011 Laborecká vrchovina**
- *územie európskeho významu*: **SKUEV0048 Dukla**

V okrese Svidník sa nachádza aj SKUEV0939 Horný tok Ondavy.

Zdroj: www.sopsr.sk

V okrese Svidník nachádza jeden chránený areál – CHA Radomská slatina a 3 prírodné rezervácie - PR Dranec, PR Miroľská slatina a PR Radomka ležia mimo CHKO. V rámci CHKO Východné Karpaty sa v okrese Svidník nachádza jedna národná prírodná rezervácia - NPR Komárnická jedlina.

Zdroj: PRM Svidník 2016-2022

1.4.7 Odpadové hospodárstvo

Obec je zodpovedná za nakladanie s odpadmi (Zákon č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov), ktoré vznikli na území obce a tieto podrobnosti o nakladaní s odpadmi obec upravuje vo všeobecne záväznom nariadení (VZN). Náklady na činnosti nakladania s komunálnymi odpadmi a drobnými stavebnými odpadmi hradí obec z miestneho poplatku podľa zákona o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady.

V obci sa zabezpečuje zber a vývoz tuhého komunálneho odpadu a separovaného odpadu. V roku 2018 predstavoval TKO 12,8 t a separované zložky: plasty (0,452 t), papier (0,064 t) a sklo (0,575 t). Zber, odvoz a likvidáciu zabezpečuje firma Technické služby mesta Svidník. (Zdroj: OcÚ Vyšná Pisaná (Hlásenie o vzniku odpadu a nakladania s ním r. 2018))

1.5 Vyhodnotenie väzieb na koncepčné dokumenty VÚC PSK

V zmysle zákona o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky prevzal samosprávny kraj kompetencie v oblasti regionálneho rozvoja, medzi ktoré patrí aj vykonávanie stratégie regionálneho rozvoja, koordinovanie úloh súvisiacich so zabezpečovaním hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja územia, koordinovanie plnenia koncepcií rozvoja samosprávneho kraja. Samosprávny kraj zabezpečuje a koordinuje vypracovanie odvetvových koncepcií a stratégií hospodárskeho a sociálneho rozvoja kraja. Tie sú základnými dokumentmi, na základe ktorých sa realizuje rozvoj kraja. Výkon kompetencií v oblasti regionálneho rozvoja zabezpečuje Prešovský samosprávny kraj (PSK) prostredníctvom oddelenia regionálneho rozvoja.

PSK v súlade so zákonom č. 309/2014 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja, v súčasnosti má vypracovaný a schválený strednodobý rozvojový dokument PSK, ktorým je: „Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja na roky 2014 - 2020“ (PHSR PSK) a tiež územný plán PSK. PHSR PSK spolu s územným plánom PSK, je základným kľúčovým dokumentom pre riadenie samosprávy, ktorý vychádza z poznania situácie a konkrétnych potrieb obyvateľov, podnikateľov, záujmových skupín a ďalších subjektov pôsobiacich v území, formuluje svoju predstavu o budúcnosti spolu s činnosťami, investičnými projektmi a inými konkrétnymi aktivitami a spolu s návrhom na zdrojové krytie ich zabezpečenia.

1.6 SWOT analýza

SWOT analýza obce Vyšná Pisaná bola použitá ako metóda, ktorá vychádza:

- z analýzy doterajšieho vývoja,
- súčasného stavu obce s uvedením jej silných stránok,
- súčasného stavu obce s uvedením jej slabých stránok,
- jej potenciálnych rozvojových zdrojov – príležitostí (šancí),
- jej potenciálnych ohrození rozvojových zámerov – hrozieb (rizík).

Silné stránky obce predstavujú potenciálne faktory ďalšieho rozvoja obce vo všetkých základných oblastiach. Vytvárajú východiskovú základňu pre stanovenie reálnych rozvojových cieľov.

Slabé stránky obce predstavujú limitujúce faktory rozvojových zámerov a oblastí, na ktoré treba sústrediť pozornosť orgánov samosprávy.

Príležitosti (šance) sú faktormi, ktoré umožňujú pri ich využití naplnenie rozvojových zámerov obce, ich reálnosť a urýchlenie. Poznanie reálnych príležitostí je východiskom stanovenia splniteľných rozvojových cieľov.

Ohrozenia (riziká) predstavujú skutočnosti, ktoré môžu negatívne ovplyvniť resp. spomaliť realizáciu strategických cieľov rozvoja obce. Dôsledná analýza možností vzniku rizík na celospoločenskej i komunálnej úrovni predstavuje predovšetkým analýzu možností pri zabezpečovaní finančných zdrojov.

Tabuľka 28: SWOT analýza ekonomickej oblasti

Ekonomická oblasť	
Silné stránky	Slabé stránky
poloha obce blízkosť krajského mesta – Prešov prítomnosť atraktívneho prostredia propagácia obce prostredníctvom internetu a iných komunikačných médií	zlý technický stav miestnych komunikácií chýbajú chodníky v obci nevyhovujúci technický a energetický stav obecných budov chýba parkovisko pri dome smútku územný plán obce chýbajú turistické chodníky a cyklotrasy
Príležitosti	Ohrozenia
rekonštrukcia miestnych komunikácií vybudovanie chodníkov vybudovanie cyklotrasy rekonštrukcia interiéru OcÚ a KD	poškodzovanie miestnych komunikácií ohrozovanie bezpečnosti a zdravia obyvateľov znehodnotenie obecného majetku zvyšovanie prevádzkových nákladov

vybudovanie parkoviska pri dome smútku územný plán obce spolupodieľanie sa na vytváraní nových pracovných príležitostí cezhraničná spolupráca s Poľskou republikou realizácia obecného parku potreba využitia verejných zdrojov (EÚ, SR) a úverových prostriedkov	nepriaznivý ekonomický a sociálny vývoj v spoločnosti, existenčné podmienky pre zabezpečenie rodiny neúspešnosť predkladaných žiadostí o nenávratný finančný príspevok z fondov EÚ a štátneho rozpočtu nedostatok finančných prostriedkov určených na rozvoj a renováciu obce
--	--

Tabuľka 29: SWOT analýza sociálnej oblasti

Sociálna oblasť a občianska vybavenosť	
Silné stránky	Slabé stránky
takmer homogénna národnostná a náboženská štruktúra obyvateľstva existencia kultúrneho domu	pomerne vysoká nezamestnanosť v okrese absencia MŠ a ZŠ absencia zdravotného strediska v obci absencia pošty málo kultúrnych a športových podujatí chýba priestor na voľnočasové aktivity
Príležitosti	Ohrozenia
výstavba detského ihriska výstavba multifunkčného ihriska kultúrno-športové akcie pre rôzne vekové kategórie	zhoršujúca sa sociálna situácia niektorých skupín obyvateľstva nedostatočná podpora zo strany VÚC a štátu vo sfére občianskej vybavenosti rozpad spoločenských, komunitných a rodinných vzťahov

Tabuľka 30: SWOT analýza environmentálnej oblasti

Environmentálna oblasť	
Silné stránky	Slabé stránky
pokojné a tiché prostredie krásna príroda zdravé ŽP dostatok priestorov pre budovanie oddychových zón v obci	chýba vodovod a kanalizácia v obci chýba plynofikácia obce všeobecný nezáujem znečisťovateľov na zlepšovaní ŽP a odstraňovaní príčin existencia divokých skládok
Príležitosti	Ohrozenia
znižovanie znečisťovania ŽP formou zvyšovania úrovne environmentálneho povedomia realizácia obecného parku (zeleň a lavičky) úprava verejných priestranstiev	znečistenie životného prostredia ohrozovanie obce prašnosťou, a znečisťovaním ovzdušia vplyvom zveľaďovania technickej a občianskej infraštruktúry ohrozovanie čistoty spodných vôd septikmi

odstránenie tzv. divokých skládok v obci napojenie domácnosti na verejný vodovod bezpečné odvádzanie odpadových vôd vybudovaním kanalizácie a ČOV možnosti získania finančných prostriedkov z fondov EÚ a štátneho rozpočtu	nárast množstva vznikajúceho komunálneho odpadu vytváranie nepovolených, tzv. divokých skládok
--	---

SWOT analýza silných a slabých stránok, príležitostí a ohrození poskytla prehľad potenciálnych obmedzení i možností pri ďalšom rozvoji obce. Na základe zhodnotenia SWOT analýzy je nevyhnutné stanoviť priority strategických cieľov v jednotlivých oblastiach a prijať opatrenia na zabezpečenie ich dosiahnutia. Analýza príležitostí a ohrození umožnila odhaliť doteraz nevyužitú šancu a súčasne definovať riziká, s ktorými sa samospráva môže v ďalšom období stretnúť.

2 Strategická časť

Strategická časť obsahuje stratégiu rozvoja obce pri zohľadnení jeho vnútorných špecifik a určí hlavné ciele a priority rozvoja obce pri rešpektovaní princípov regionálnej politiky v záujme dosiahnutia vyváženého udržateľného rozvoja územia. Nadväzuje na výsledky komplexných analýz uvedených v rámci sociálnych a ekonomických východísk a na SWOT analýzu, pričom sa snaží odstrániť alebo zmierniť identifikované disparity pomocou určených faktorov rozvoja. Nakoľko proces strategického plánovania tvorí vertikálne aj horizontálne prepojený systém, aj v prípade definovania stratégie platí priama previazanosť medzi jednotlivými programovými dokumentmi.

Táto časť obsahuje:

- víziu územia,
- strategický cieľ,
- výber a popis špecifických cieľov v jednotlivých politikách, oblastiach rozvoja - ekonomická (hospodárska), sociálna, environmentálna.

Vízia: „Obec Vyšná Pisaná bude príjemným a pokojným miestom pre bývanie s vidieckym rázom, kvalitnou infraštruktúrou a spoločenským životom“.

Strategický cieľ: *Zvýšenie schopnosti obce rozvíjať sa komplexne, so zámerom zabezpečenia trvalo udržateľného rozvoja obce a so zreteľom na ochranu a tvorbu životného prostredia.*

Tabuľka 31: Prehľad špecifických cieľov a opatrení v ekonomickej oblasti

Prioritná oblasť - Ekonomická (hospodárska)
Cieľ 1 Zlepšenie základných služieb v obci
Opatrenie 1.1 Optimálna sieť nových a zrekonštruovaných verejných budov
Opatrenie 1.2 Dostupné a bezpečné miestne komunikácie, chodníky a verejné priestranstvá

Špecifický cieľ 1: Zlepšenie základných služieb v obci

Zdôvodnenie: Úlohou tohto cieľa je vybudovať základnú infraštruktúru a zabezpečiť kvalitatívnu a kvantitatívnu úroveň vybavenia zariadení infraštruktúry v obci, ktorá skvalitní život obyvateľom obce a ostatným návštevníkom obce. Infraštruktúra predstavuje kľúčový faktor zabezpečujúci rozvoj obce. Dobudovanie a modernizácia infraštruktúry prispieva k zlepšeniu kvality života miestnych obyvateľov, ich bezpečnosti a zvýšeniu dostupnosti a atraktívnosti obce. Odstránením havarijných situácií a zlepšením technicko - energetických vlastností na objektoch verejných budov sa znížia prevádzkové náklady, zníži sa environmentálna záťaž a zvýši sa estetická funkcia.

Tabuľka 32: Prehľad špecifických cieľov a opatrení v sociálnej oblasti

Prioritná oblasť - Sociálna
Cieľ 2: Zachovanie kultúrno – historického potenciálu obce
Opatrenie 2.1 Vybudovanie kultúrnej a športovej infraštruktúry a rozvoj kultúrnych a voľno časových aktivít

Špecifický cieľ 2: Zachovanie kultúrno – historického potenciálu obce

Zdôvodnenie: Najväčšími možnosťami pre kontakt a prácu s obyvateľmi do života obce je ich zaangažovanosť v oblasti kultúry a športu. Obec si uvedomuje potrebu kultúrnych a športových akcií a s tým spojenou nedostatočnou infraštruktúrou. Úlohou tohto cieľa je dobudovať kultúrnu a športovú infraštruktúru a zabezpečiť realizáciu tradičných kultúrnych a športových podujatí so zapojením širokej verejnosti.

Tabuľka 33: Prehľad špecifických cieľov a opatrení v environmentálnej oblasti

Prioritná oblasť - environmentálna
Cieľ 3: Zlepšenie starostlivosti o životné prostredie a eliminácia nepriaznivých vplyvov na životné prostredie
Opatrenie 3.1 Ekonomický a ekologický systém odpadového hospodárstva

Špecifický cieľ 3: Zlepšenie starostlivosti o životné prostredie a eliminácia nepriaznivých vplyvov na životné prostredie

Zdôvodnenie: S narastajúcim využívaním plastov a rôznych obalov vzniká veľké množstvo odpadov a preto je dôležité eliminovať vplyv negatívnych zložiek na životné prostredie. Úlohou tohto cieľa je v prípade výskytu nelegálnych skládok realizovať ich sanáciu.

3 Programová časť

Táto časť obsahuje:

- konkrétne opatrenia a projekty vrátane ich priradenia k jednotlivým prioritám,
- súbor ukazovateľov výsledkov a dopadov.

Tabuľka 34: Prehľad opatrení a projektov podľa prioritných oblastí

Opatrenie	Aktivita/Projekt	Prioritná oblasť /oblasť
1.1 Optimálna sieť nových a zrekonštruovaných verejných budov	1.1.1 Rekonštrukcia budovy obecného úradu a kultúrneho domu	Ekonomická/sociálna
1.2 Dostupné a bezpečné miestne komunikácie, chodníky a verejné priestranstvá	1.2.1 Rekonštrukcia miestnych komunikácií	Ekonomická
	1.2.2 Výstavba parkoviska pri dome smútku	Ekonomická
	1.2.3 Realizácia obecného parku	Ekonomická/environmentálna
	1.2.4 Rekonštrukcia oplotenia cintorína	Ekonomická
2.1 Vybudovanie kultúrnej a športovej infraštruktúry a rozvoj kultúrnych a voľno časových aktivít	2.1.1 Organizácia kultúrnych a športových podujatí	Sociálna
	2.1.2 Výstavba detského ihriska	Sociálna
3.1 Ekonomický a ekologický systém odpadového hospodárstva	3.1.1 Odstránenie divokých skládok	Environmentálna

Tabuľka 35: Súbor ukazovateľov a výsledkov jednotlivých projektov

Projekt / aktivita	Výsledok	Dopad
1.1.1 Rekonštrukcia budovy obecného úradu a kultúrneho domu	nové osvetlenie v interiéri budovy, znížený strop a nové vybavenie stoly a stoličky pre KD	úspora energie a finančných prostriedkov, estetická funkcia
1.2.1 Rekonštrukcia miestnych komunikácií	rekonštrukcia poškodených a rozbitých úsekov ciest	ochrana majetku obce, bezpečná doprava
1.2.2 Výstavba parkoviska pri dome smútku	nové parkovisko	vhodné miesto pre odstavenie osobných áut, bezpečné parkovanie
1.2.3 Realizácia obecného parku	zeleň a lavičky	nový priestor pre oddych
1.2.4 Rekonštrukcia oplozenia cintorína	nové oplozenie cintorína	ochrana hrobových miest pred zverou, zlepšenie vzhľadu okolia
2.1.1 Organizácia kultúrnych a športových podujatí	organizácia rôznych spoločenských, kultúrnych a športových podujatí	stretávanie sa občanov navzájom, zlepšenie medziludských vzťahov
2.1.2 Výstavba detského ihriska	nové ihrisko pre deti	viac možností pre športovanie a aktívny pohyb detí
3.1.1 Odstránenie divokých skládok	sanácia nelegálnych skládok	čisté a zdravé životné prostredie, estetická funkcia

Zdroj: vlastné spracovanie

4 Realizačná časť

Realizačná časť PRO nadväzuje na programovú časť vo väzbe na program a navrhnuté ukazovatele. Realizačná časť obsahuje popis úloh jednotlivých partnerov, popis inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia, popis komunikačnej stratégie PRO k jednotlivým cieľovým skupinám, systém monitorovania a hodnotenia a akčný plán s výhľadom na 2 roky (x+2) - vecný a časový harmonogram realizácie jednotlivých opatrení a projektov.

4.1 Inštitucionálne a organizačné zabezpečenie

Zabezpečenie realizácie a naplnenia PRO bude dosiahnuté koordinovaným a širokospektrálnym pôsobením všetkých zainteresovaných cieľových skupín v obci v kombinácii s využitím schopností a skúseností všetkých zodpovedných osôb.

Projekty možno uskutočňovať vlastnými silami obce alebo za pomoci externistov. Práve prepojenie interných a externých nositeľov projektov urýchli proces realizácie stratégie, resp. môže prebiehať paralelne realizácia viacerých projektov naraz.

Riadiacim orgánom PRO na úrovni obce je **obecné zastupiteľstvo (OZ)**. Obecné zastupiteľstvo si môže zriadiť komisie ako svoje poradné orgány. Vo vzťahu k realizácii PRO obecné zastupiteľstvo berie na vedomie návrh strategickej časti dokumentu, schvaľuje celý dokument PRO a každoročne schvaľuje vyhodnotenie jeho plnenia, taktiež schvaľuje spolufinancovanie jednotlivých projektov financovaných z doplnkových zdrojov financovania a z prostriedkov rozpočtu obce. Obecné zastupiteľstvo v rámci hodnotenia PRO schvaľuje každoročne hodnotiace a monitorovacie správy, rozhoduje o zmenách a aktualizácii programu.

Výkonným orgánom pre prípravu a realizáciu rozvojových projektov a aktivít PRO je **starosta obce**, ním riadené inštitúcie obce a vybraní partneri projektov. Orgány zodpovedajú za systém riadenia PRO a v prípade čerpania pomoci EÚ a dotácií i za systém riadenia pomoci, čerpanie dotácií a použitie úverových zdrojov.

4.2 Komunikačná stratégia

V obci je zabezpečený plynulý tok informácií a zabezpečenie činností potrebných pre realizáciu PRO, ako aj činností v rámci projektového cyklu na úrovni jednotlivých projektov, vrátane procesov s externými subjektmi (príprava projektovej dokumentácie, príslušné povolenia, proces verejného obstarávania, dodávky služieb, tovarov a stavebných prác) a prípravu žiadostí o doplnkové zdroje financovania.

Hlavným cieľom komunikačnej stratégie je komunikácia s občanmi a dosiahnutie stavu, aby bol každý občan o všetkých súvislostiach, ktoré pre neho z PRO a jeho realizácie vyplynú, informovaný včas, v dostatočnom rozsahu a primeranou formou. Podstatný a hlavný nástroj komunikácie obce predstavuje webová stránka obce (**www.vysnapisana.sk**) so sprievodnými komunikačnými kanálmi: informačná tabuľa umiestnená pri obecnom úrade a miestny rozhlas. Ďalšími komunikačnými kanálmi sú zasadnutia obecného zastupiteľstva a informovanie občanov prostredníctvom zvolených poslancov obce.

4.3 Monitorovanie a hodnotenie

Monitorovanie plnenia programu rozvoja bude stálym a dlhodobým procesom zameraným na sledovanie kvalitatívnych a kvantitatívnych zmien pomocou vybraných ukazovateľov, cieľom ktorého bude získavanie informácií o skutočnom plnení opatrení zameraných na zmenu negatívneho vývoja, resp. o potrebe zmeniť ich výber alebo spôsob realizácie.

Proces monitorovania PRO sa vykonáva systematicky a priebežne počas celého trvania PRO až do ukončenie jeho platnosti a to na úrovni projektov. Základným prvkom monitorovania je projekt, na úrovni programu sa pripravuje súhrnná monitorovacia správa za príslušný rok. Vstupnými údajmi pre monitorovanie sú údaje z plánovaných a dosiahnutých ukazovateľov výstupu, výsledku a dopadu jednotlivých projektov. Výstupom monitorovania je **monitorovacia správa** za príslušný rok schválená v OZ.

Proces hodnotenia sa vykonáva na úrovni programu (PRO) systematicky a priebežne počas celého trvania programu. Proces hodnotenia z hľadiska jeho vykonávania je rozdelený na strategické a operatívne hodnotenie.

Dokument PRO musí prejsť v rámci procesu schvaľovania procesom strategického hodnotenia v zmysle príslušných ustanovení **Zákona NR SR č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie** a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Operatívne hodnotenie sa zakladá predovšetkým na každoročnom hodnotení - vyhodnotenie PRO bude prebiehať v zmysle platnej legislatívy o podpore regionálneho rozvoja každoročne hodnotiacou správou a monitorovacou správou, ktoré prejdú schvaľovacím procesom v OZ. Výstupom hodnotenia je hodnotiaca správa za príslušný rok schválená v OZ, ktorá hodnotí pokrok k dosiahnutiu stanovených cieľov jednotlivých prioritných oblastí. Vstupnými údajmi pre prípravu operatívneho hodnotenia sú výsledky monitorovania - monitorovacie správy jednotlivých projektov realizovaných v rámci programu. Hodnotiace a monitorovacie správy PRO sú podkladom pre rozhodnutia orgánov (OZ, starosta) pri riadení realizácie programu s

účelom dosiahnuť žiaduci pokrok smerom k dosiahnutiu cieľov jednotlivých prioritných oblastí PRO (Príloha č. 5 - Vzor monitorovacej správy).

Tabuľka 36: Plán hodnotenia a monitorovania PRO

Typ hodnotenia	Vykonať prvýkrát	Dôvod vykonania/ periodicita
Strategické hodnotenie	najskôr v roku 2020	podľa rozhodnutia obce a vzniknutej spoločenskej potreby
Operatívne hodnotenie	v prípade potreby	kontrola súladu programu s reálnou situáciou
Tematické hodnotenie časti PRO	2020	téma hodnotenia identifikovaná ako riziková časť vo výročnej monitorovacej správe za predchádzajúci kalendárny rok
Ad hoc mimoriadne hodnotenie	v prípade potreby	pri značnom odklone od stanovených cieľov; pri návrhu na revíziu PRO
Ad hoc hodnotenie celého PRO alebo jeho časti	2020-2025	na základe rozhodnutia starostu, kontrolného orgánu, podnetu poslancov, správy auditu a pod.

Zdroj: MDVRR SR 2018 a vlastné spracovanie

4.4 Akčný plán

Súčasťou realizačnej časti PRO Vyšná Pisaná je spracovaný akčný plán podľa jednotlivých prioritných oblastí a obsahuje aktivity/zoznam investícií všetkých opatrení. Akčný plán je zostavený podľa výsledkov dotazníkového prieskumu a na základe SWOT analýzy. Poradie ani dôležitosť nie sú určené, vzhľadom na špecifické podmienky, ktoré budú definované až v jednotlivých výzvach v rámci Programu rozvoja vidieka SR 2014-2020, resp. ostatných programoch a podľa reálnych možností obce. Akčný plán je realizovateľný v časovom období 2019 – 2025 a všetky plánované investície sú rovnocenné. Výška jednotlivých operácií nie je úplná a záväzná, nakoľko nie je k jednotlivým aktivitám vypracovaná projektová dokumentácia, ani nebolo začaté verejné obstarávanie.

Každý akčný plán musí byť:

- reálny podľa finančných a časových možností
- konkrétny - rieši príčinu špecifického cieľa

- flexibilný – podľa možnosti spoločného postupu všetkých zúčastnených strán
- transparentný – verejné prístupný a kontrolovateľný
- monitorovaný a hodnotiteľný v merateľných jednotkách.

Tabuľka 37: Akčný plán obce Vyšná Pisaná

Priorita; opatrenie; aktivita/projekt	Termín (rok)	Zodpovedný	Financovanie v EUR
Priorita – Ekonomická (hospodárska) oblasť			
Opatrenie 1.1 Optimálna sieť zrekonštruovaných verejných budov			
1.1.1 Rekonštrukcia budovy obecného úradu a kultúrneho domu	2019-2025	Obec Vyšná Pisaná	10 000
Opatrenie 1.2 Dostupné a bezpečné miestne komunikácie, chodníky a verejné priestranstvá			
1.2.1 Rekonštrukcia miestnych komunikácií	2019-2025	Obec Vyšná Pisaná	10 000
1.2.2 Výstavba parkoviska pri dome smútku	2019-2025	Obec Vyšná Pisaná	10 000
1.2.3 Realizácia obecného parku	2019-2025	Obec Vyšná Pisaná	5 000
1.2.4 Rekonštrukcia oplozenia cintorína	2019 - 2025	Obec Vyšná Pisaná	16 000
Priorita : Sociálna oblasť			
Opatrenie 2.1 Vybudovanie kultúrnej a športovej infraštruktúry a rozvoj kultúrnych a voľno časových aktivít			
2.1.1 Organizácia kultúrnych a športových podujatí	2019 - 2025	Obec Vyšná Pisaná	10 000
2.1.2 Výstavba detského ihriska	2019 - 2025	Obec Vyšná Pisaná	10 000

Priorita: Environmentálna oblasť			
Opatrenie 3.1 Ekonomický a ekologický systém odpadového hospodárstva			
3.1.1 Odstránenie divokých skládok	2019-2025	Obec Vyšná Pisaná	6 000

Zdroj: vlastné spracovanie

5 Finančná časť

Táto časť obsahuje:

- finančný rámec pre realizáciu PRO Vyšná Pisaná,
- model viac zdrojového financovania jednotlivých opatrení, aktivít (projektov).

Finančný rámec špecifikuje pre každú prioritu a na každý projekt. Ide o finančný prídelený plánovaný ako odhadovaných súkromných zdrojov, ktoré zodpovedajú podielu každého jednotlivého fondu.

Pre finančný plán je potrebné vychádzať zo súčasných podmienok a očakávaných predpokladov získavania zdrojov na realizáciu programu. Odhad realizácie programu bude vychádzať zo všeobecne očakávaných zdrojov:

- vlastné zdroje (rozpočet obce),
- štátne dotácie z účelových fondov (Environmentálny fond, ŠFRB),
- fondy EÚ,
- financovanie z národných projektov (Úrady práce, soc. vecí a rodiny),
- rozpočet Prešovského samosprávneho kraja,
- súkromné zdroje (fyzické a právnické podnikateľské subjekty alebo združenia).

Dôležitým zdrojom finančného zabezpečenia podpory regionálneho rozvoja sú prostriedky zo štrukturálnych fondov Európskej únie. Pomoc zo štrukturálnych fondov je určená regiónom a oblastiam, ktoré vykazujú nízku úroveň hospodárskeho rozvoja. Podľa platných pravidiel Európskej únie sú podporované tie regióny, ktoré zodpovedajú ekonomicky a geograficky stanoveným cieľom štrukturálnej politiky.

Ďalšími možnosťami financovania projektov disponujú ministerstvá, Prešovský samosprávny kraj a rôzne súkromné alebo vládne nadačné fondy na území Slovenska, či iných štátov.

Bankové inštitúcie poskytujú okrem komerčných úverov a pôžičiek i podporné programy pre spolufinancovanie rozličných projektových zámerov. Obec môže použiť návratné zdroje financovania len na úhradu kapitálových výdavkov. Na vyrovnanie časového nesúladu medzi príjmami a výdavkami bežného rozpočtu v priebehu rozpočtového roka sa výnimočne môžu použiť tieto zdroje financovania za podmienky, že budú splatené do konca rozpočtového roka z príjmov bežného rozpočtu.

Obec môže na plnenie svojich úloh prijať návratné zdroje financovania, len ak:

- a) celková suma dlhu obce alebo vyššieho územného celku neprekročí 60 % skutočných bežných príjmov predchádzajúceho rozpočtového roka a

b) suma ročných splátok návratných zdrojov financovania vrátane úhrady výnosov neprekročí 25% skutočných bežných príjmov predchádzajúceho rozpočtového roka.

Celkovou sumou dlhu obce sa na účely tohto zákona rozumie súhrn záväzkov vyplývajúcich zo splácania istín návratných zdrojov financovania, záväzkov z investičných dodávateľských úverov a ručiteľských záväzkov obce alebo vyššieho územného celku.

Do celkovej sumy dlhu obce sa nezapočítavajú záväzky z pôžičky poskytnutej z Audiovizuálneho fondu a z úveru poskytnutého zo Štátneho fondu rozvoja bývania na výstavbu obecných nájomných bytov vo výške splátok úveru, ktorých úhrada je zahrnutá v cene ročného nájomného za obecné nájomné byty. Ďalej sa do celkovej sumy dlhu obce nezapočítavajú záväzky z návratných zdrojov financovania prijatých na zabezpečenie predfinancovania realizácie spoločných programov Slovenskej republiky a Európskej únie, operačných programov spadajúcich do cieľa Európska územná spolupráca a programov financovaných na základe medzinárodných zmlúv o poskytnutí grantu uzatvorených medzi Slovenskou republikou a inými štátmi najviac v sume nenávratného finančného príspevku poskytnutého na základe zmluvy uzatvorenej medzi obcou alebo vyšším územným celkom a orgánom podľa osobitného predpisu. *Zdroj: Zákon č. 583 / 2004 Z. z. Zákon o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov (v znení č. 611/2005 Z. z., 324/2007 Z. z., 54/2009 Z. z., 426/2013 Z. z., 361/2014 Z. z.)*

Obec Vyšná Pisaná má reálne skúsenosti s prípravou a realizáciou investičných aj neinvestičných projektov na podporu regionálneho rozvoja.

Tabuľka 38: Prehľad poskytnutej pomoci pre obec Vyšná Pisaná

Názov projektu	Miesto realizácie	Celkové náklady na projekt v €	Grant/dotácia	Názov donora
Výstavba domu smútku	Vyšná Pisaná	34 850,00	7 000,00	MF SR, Sponzorský dar, VZ
Cez kopec k susedovi	Vyšná Pisaná	6 314,00	6 300,00	Interreg PLSK (EÚ, ŠR), VZ
Kompletná rekonštrukcia kultúrneho domu a OcÚ	Vyšná Pisaná	20 000,00	18 000,00	MF SR, VZ
Rekonštrukcia prístupovej cesty na cintorín	Vyšná Pisaná	7 130,00	7 000,00	MF SR

Zdroj: OcÚ Vyšná Pisaná

Tabuľka 39: Finančný rámec PRO Vyšná Pisaná

Názov opatrenia*	Kód a názov projektu/aktivity	Hlavný ukazovateľ- výsledku, dopadu	Termín začatia a ukončenia realizácie projektu / aktivity	RN Spolu	Verejné zdroje celkom	Verejné zdroje		Súkromné zdroje	Úverové zdroje	EIB príspevok (informatívne)	Iné zdroje
			mesiac/rok - mesiac/rok	a=b+e+f +g+h	b=c+d	Národné celkom c	EÚ (EŠIF) celkom d	e	f	g	h
I. Hospodárska (ekonomická) politika				51 000 €	51 000 €	24 750 €	26 250 €	0 €	0 €	0 €	0 €
Opatrenie 1.1 Optimálna sieť zrekonštruovaných verejných budov	1.1.1 Rekonštrukcia budovy obecného úradu a kultúrneho domu	počet osôb, ktoré budú mať prospech zo zlepšenia služieb; počet nových prvkov verejnej infraštruktúry	2019-2025	10 000 €	10 000 €	2 500 €	7 500 €	0 €	0 €	0 €	0 €
Opatrenie 1.2 Dostupné a bezpečné miestne komunikácie, chodníky a verejné priestranstvá	1.2.1 Rekonštrukcia miestnych komunikácií	rekonštrukcia poškodených a rozbitých úsekov ciest	2019-2025	10 000 €	10 000 €	2 500 €	7 500 €	0 €	0 €	0 €	0 €
	1.2.2 Výstavba parkoviska pri dome smútku	počet parkovacích miest	2019-2025	10 000 €	10 000 €	2 500 €	7 500 €	0 €	0 €	0 €	0 €
	1.2.3 Realizácia obecného parku	počet osôb, ktoré budú mať prospech	2019-2025	5 000 €	5 000 €	1 250 €	3 750 €	0 €	0 €	0 €	0 €
	1.2.4 Rekonštrukcia oplotenia cintorína	počet nových prvkov verejnej infraštruktúry; m2 oplotenia	2019-2025	16 000 €	16 000 €	16 000 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €
II. Sociálna politika				20 000 €	20 000 €	12 500 €	7 500 €	0 €	0 €	0 €	0 €

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Vyšná Pisaná na roky 2019 - 2025

Opatrenie 2.1 Vybudovanie kultúrnej a športovej infraštruktúry a rozvoj kultúrnych a voľno časových aktivít	2.1.1 Organizácia kultúrnych a športových podujatí	počet osôb, ktoré budú mať prospech	2019-2025	10 000 €	10 000 €	10 000 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €
	2.1.2 Výstavba detského ihriska	počet osôb, ktoré budú mať prospech	2019-2025	10 000 €	10 000 €	2 500 €	7 500 €	0 €	0 €	0 €	0 €
III. Environmentálna politika				6 000 €	6 000 €	300 €	5 700 €	0 €	0 €	0 €	500 000 €
Opatrenie 3.1 Ekonomický a ekologický systém odpadového hospodárstva	3.1.1 Odstránenie divokých skládok	počet odstránených neleg.skládok, množstvo sanovaného odpadu v tonách	2019-2025	6 000 €	6 000 €	300 €	5 700 €	0 €	0 €	0 €	0 €
Celkom				77 000 €	77 000 €	37 550 €	39 450 €	0 €	0 €	0 €	0 €

Tabuľka 40: Model viaczdrojového financovania

Prioritná oblasť	Celkové náklady	Verejné zdroje					Súkromné a iné zdroje
		EÚ	Štát	VÚC	Obec	Spolu	
ekonomická oblasť	51 000	26 250	8 750	0	16 000	51 000	0
Opatrenie 1.1 Optimálna sieť zrekonštruovaných verejných budov	10 000	7 500	2 500	0	0	10 000	0
Opatrenie 1.2 Dostupné a bezpečné miestne komunikácie, chodníky a verejné priestranstvá	41 000	18 750	6 250	0	16 000	41 000	0
sociálna oblasť	20 000	7 500	2 500	5 000	5 000	20 000	0
Opatrenie 2.1 Vybudovanie kultúrnej, športovej a rozvoj kultúrnych a voľno časových aktivít	20 000	7 500	2 500	5 000	5 000	20 000	0
environmentálna oblasť	6 000	4 500	1 200	0	300	6 000	0
Opatrenie 3.1 Ekonomický a ekologický systém odpadového hospodárstva	6 000	4 500	1 200	0	300	6 000	0
Spolu	77 000	38 250	12 450	5 000	21 300	77 000	0

Zdroj: vlastné spracovanie

Pre programové obdobie 2014 – 2020 je obec Vyšná Pisaná zaradená medzi obce do 1000 obyvateľov, čerpanie finančných prostriedkov bude prioritne prostredníctvom PROGRAMU ROZVOJA VIDIEKA SR 2014 – 2020, opatrenie 7 (Zdroj: PRV SR 2014 - 2020):

OPATRENIE: M07 – Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach (článok 20)

Právny základ

- článok 20 nariadenia (EÚ) č. 1305/2013 o podpore rozvoja vidieka z EPFRV;
- príloha I bod 8.6 vykonávacieho nariadenia Komisie (EÚ) č. 808/2014.

Názov operácie: Investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania všetkých druhov infraštruktúr malých rozmerov

Podopatrenie: 7.2. – Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania všetkých druhov infraštruktúr malých rozmerov vrátane investícií do energie z obnoviteľných zdrojov a úspor energie.

Opis typu operácie

- výstavba, rekonštrukcia, modernizácia, dostavba kanalizácie, vodovodu, alebo čistiarnie odpadových vôd;
- výstavba a rekonštrukcia miestnych komunikácií, lávok, mostov, chodníkov a záchytných parkovísk, autobusových zastávok, výstavba, rekonštrukcia a údržba odvodňovacích kanálov, prehlbovanie existujúcich obecných studní. V prípade investícií do miestnych komunikácií, tie budú umožnené len v malom rozsahu a za predpokladu, že prispievajú k oživeniu znevýhodnenej vidieckej oblasti, kde môže zlepšiť prepojenie medzi vidieckymi oblasťami a širšou dopravnou sieťou, príp. budú prispievať k miestnemu ekonomickému rozvoju (napr. k rozvoju vidieckeho cestovného ruchu a pod.);
- zlepšenie vzhľadu obcí – úprava a tvorba verejných priestranstiev, námestí, parkov a pod.

Názov operácie: Vytváranie, zlepšovanie alebo rozširovanie miestnych služieb vrátane voľného času a kultúry a súvisiacej infraštruktúry

Podopatrenie: 7.4. – Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane voľného času a kultúry a súvisiacej infraštruktúry

Opis typu operácie

- investície súvisiace s vytváraním podmienok pre trávenie voľného času vrátane príslušnej infraštruktúry – napr. výstavba/rekonštrukcia/modernizácia športovísk a detských ihrísk, amfiteátrov, investície do rekonštrukcie nevyužívaných objektov v obci pre komunitnú/spolkovú činnosť vrátane rekonštrukcie existujúcich kultúrnych domov;
- zriadenie nových, prístavba, prestavba, rekonštrukcia a modernizácia existujúcich domov smútku vrátane ich okolia;
- investície súvisiace so zvyšovaním kvality života obyvateľov – investície spojené s odstraňovaním malých tzv. divokých skládok odpadov resp. opusteného odpadu;
- investície súvisiace so zvýšením bezpečnosti a prevencie proti vandalizmu na verejných priestoroch (montáž kamerových systémov a iných bezpečnostných prvkov);
- investície súvisiace s vytváraním podmienok pre rozvoj podnikania – rekonštrukcie nevyužívaných objektov v obci pre podnikateľskú činnosť, výstavba/rekonštrukcia tržníc pre podporu predaja miestnych produktov a pod.
- investície do využívania OZE vrátane investícií spojenými s úsporou energie – len ako súčasť investícií do miestnych služieb.

*Názov operácie: **Rozvoj vidieckeho cestovného ruchu***

Podopatrenie: 7.5. – Podpora na investície do rekreačnej infraštruktúry, turistických informácií a do turistickej infraštruktúry malých rozmerov na verejné využitie

Opis typu operácie

- investície, ktoré súvisia s vytvorením, udržiavaním, obnovou a skvalitňovaním turisticky zaujímavých objektov, bodov a miest vrátane príslušnej infraštruktúry – miestne kultúrne, historické, prírodné a iné objekty a zaujímavosti, zriadenie múzejných a galerijných zariadení a pod.;
- investície do rekreačnej infraštruktúry, turistických informácií a informačných tabúl v turistických lokalitách na verejné využitie, budovanie drobných obslužných zariadení pre turistov, informačné body, smerové tabule, KIOSKY a pod.;
- budovanie, rekonštrukcia náučných chodníkov, cykloturistických chodníkov, ich napojenie na náučné chodníky, budovanie doplnkovej infraštruktúry (odpočinkové miesta, prístrešky, stojany na bicykle a pod.), výstavba vyhliadkových veží, budovanie, údržba a obnova cykloturistického značenia na existujúcich cykloturistických trasách a pod.

Obec Vyšná Pisaná je členom **ZMOS-u, Mikroregiónu Údolie smrti**, a je členom schválenej miestnej akčnej skupiny **Dukla**. Obec sa bude môcť uchádzať aj o získanie financií zapojením sa do výziev vyhlásených príslušnou MAS.

Tabuľka 41: Prehľad schválených programov SR na roky 2014 – 2020

P. č.	Operačné programy	Riadiaci orgán
1.	Výskum a inovácie	MŠVVŠ SR
2.	Integrovaná infraštruktúra	MDVRR SR
3.	Ľudské zdroje	MPSVR SR
4.	Kvalita životného prostredia	MŽP SR
5.	Integrovaný regionálny operačný program	MPRV SR
6.	Efektívna verejná správa	MV SR
7.	Technická pomoc	ÚV SR
8.	Program rozvoja vidieka	MPRV SR
9.	Rybné hospodárstvo	MPRV SR
10.	Programy EÚS	-

Zdroj: vlastné spracovanie

Záver

Obsahuje informáciu o schválení a zverejnení PRO Vyšná Pisaná.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Vyšná Pisaná na roky 2019 - 2025 **schválilo Obecné zastupiteľstvo vo Vyšnej Pisanej na svojom riadnom zasadnutí dňa2019 uznesením číslo/2019.**

Schválený PRO Vyšná Pisaná na roky 2019 - 2025 je zverejnený na internetovej stránke obce Vyšná Pisaná: www.vysnapisana.sk

Tabuľka 42: Schválenie PRO Vyšná Pisaná

Schválenie PRO Vyšná Pisaná na roky 2019 - 2025	
Dokument	- Názov: Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Vyšná Pisaná na roky 2019 - 2025 - Dokument spracovaný v súlade s platnou legislatívou - podľa zákona NR SR č. 309/2014 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 539/2008 Z. z., a na základe platnej Metodiky na spracovanie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce, verzia 2.0.
Spracovanie	- Forma spracovania: úplné spracovanie „na kľúč“. <i>Spracovateľom je FO - podnikateľ Lucia Kubinová, sídlo: Osikov 39, 086 42 Hertník, IČO: 51030071.</i> - Obdobie spracovania: november 2018 – február 2019. - Za riadenie procesu zodpovedal starosta obce Vyšná Pisaná. - Verejnosť bola oboznamovaná s výstupmi prostredníctvom úradnej tabule v obci Vyšná Pisaná a názory občanov boli zozbierané dotazníkovou metódou. - Náklady na spracovanie: 250,00 €.
Prerokovanie	- Verejné pripomienkovanie - Posudzovanie SEA
Schválenie	- Návrh na uznesenie zastupiteľstva: „Obecné zastupiteľstvo vo Vyšnej Pisanej schvaľuje Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Vyšná Pisaná na roky 2019 – 2025“

Prílohy

- Príloha č. 1: Zámer spracovania PRO Vyšná Pisaná
- Príloha č. 2: Harmonogram PRO Vyšná Pisaná
- Príloha č. 3: Osnova PRO Vyšná Pisaná
- Príloha č. 4: Dohoda o partnerstve
- Príloha č. 5: Vzor monitorovacej správy
- Príloha č.6: Zoznam skratiek použitých v PRO
- Príloha č.7: Zoznam tabuliek
- Príloha č.8: Zoznam grafov
- Príloha č.9: Zoznam obrázkov

Príloha č. 1: Zámer spracovania PRO Vyšná Pisaná

Názov dokumentu	- Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Vyšná Pisaná na roky 2019 - 2025
Forma spracovania	- s pomocou externých odborníkov - <i>úplné spracovanie „na kľúč“</i> . Spracovateľom je Lucia Kubinová, sídlo: Osikov 39, 086 42 Hertník, IČO: 51030071.
Riadenie procesu spracovania	- dokument bude spracovaný v súlade s platnou legislatívou - podľa zákona NR SR č. 309/2014 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 539/2008 Z. z., a na základe platnej Metodiky na spracovanie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce, verzia 2.0. - za riadenie procesu spracovania bude zodpovedať starosta obce a dodávateľ - podklady o obci Vyšná Pisaná poskytne starosta obce Vyšná Pisaná - proces spracovania PRO 2019 - 2025 bude prebiehať v úzkej komunikácii s verejnosťou. S výstupmi bude verejnosť oboznamovaná prostredníctvom webovej stránky obce Vyšná Pisaná (www.vysnapisana.sk) a ich názory budú zozbierané dotazníkovou metódou.
Obdobie spracovania	- november 2018 – február 2019, harmonogram spracovania (Príloha č. 2).
Financovanie spracovania	- financovanie bude zabezpečené z rozpočtu obce Vyšná Pisaná v sume 250,00 €, t. j. na: - náklady na vlastné spracovanie – experti (vyjadrené v osobohodinách): 80 hodín - náklady na získanie informačných podkladov – štatistiky, analýzy, dotazníky. - náklady na publicitu – tlač materiálov, úprava elektronických médií.

Príloha č. 2 : Harmonogram spracovania PRO Vyšná Pisaná

Harmonogram spracovania PRO Vyšná Pisaná	Rok 2018		Rok 2019		
Termín	XI	XII	I	II	III
Úvod					
Analytická časť					
Strategická časť					
Programová časť					
Realizačná časť					
Finančná časť a záver					
Pripomienkovanie					
Schvaľovanie					

Príloha č. 3: Osnova PRO Vyšná Pisaná

Úvod

Táto časť zahŕňa:

- obsah dokumentu (podľa jednotlivých kapitol),
- stručný popis kontextu vzniku a chronológie prípravy PRO,
- stručné zhrnutie východiskových koncepcných dokumentov týkajúcich sa vymedzeného územia.

Časť 1: Analytická časť

Táto časť obsahuje:

- kompletnú analýzu vnútorného prostredia na základe overeného súboru kvantitatívnych a kvalitatívnych dát (ďalej len „dátová základňa“) podľa jednotlivých oblastí vrátane finančnej a hospodárskej situácie,
- ex-post hodnotenie (realizácia existujúceho PRO vrátane vyhodnotenia rozpracovaných investičných a neinvestičných projektov k 31. 12. príslušného roku),
- analýzu silných a slabých stránok územia,
- identifikáciu hlavných vonkajších faktorov rozvoja územia (výber hlavných faktorov),
- analýzu vplyvu vonkajšieho prostredia na vývoj situácie v území (zoznam),
- ex-post hodnotenie (realizácia existujúceho PRO vrátane vyhodnotenia rozpracovaných investičných a neinvestičných projektov realizovaných na národnej, príp. regionálnej úrovni k 31. 12. príslušného roku),
- analýzu príležitostí a ohrození pre rast a rozvoj územia (posúdenie hlavných faktorov z hľadiska príležitostí a ohrození),
- analýzu väzieb územia,
- SWOT analýzu (súhrnná tabuľka, syntéza výsledkov),
- analýzu možných rizík a hrozieb, identifikáciu kritických oblastí rozvoja,
- identifikáciu východísk a možných riešení,
- odhad budúceho možného vývoja.

Časť 2: Strategická časť

Táto časť obsahuje:

- víziu územia,
- formuláciu a návrh stratégie,

- výber a popis strategických cieľov v jednotlivých politikách - oblastiach rozvoja (hospodárska, sociálna, environmentálna).

Časť 3: Programová časť

Táto časť obsahuje:

- konkrétne opatrenia a projekty vrátane ich priradenia k jednotlivým cieľom a prioritám,
- súbor ukazovateľov výsledkov a dosahov vrátane východiskových a cieľových hodnôt.

Časť 4: Realizačná časť

Táto časť obsahuje:

- popis úloh jednotlivých partnerov pri realizácii PRO,
- popis postupov inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia realizácie PRO, spôsob komunikácie, kooperácie a koordinácie,
- stručný popis komunikačnej stratégie PRO k jednotlivým cieľovým skupinám,
- systém monitorovania a hodnotenia,
- akčný plán na daný rozpočtový rok s výhľadom na 2 roky (x+2) - vecný a časový harmonogram realizácie jednotlivých opatrení a projektov.

Časť 5: Finančná časť

Táto časť obsahuje:

- indikatívny finančný plán na celú realizáciu PRO,
- model viac zdrojového financovania jednotlivých opatrení, aktivít (projektov) za účasti sociálno-ekonomických partnerov v území v prepojení na programový rozpočet obce
- hodnotiacu tabuľku pre výber projektov.

Záver

Obsahuje informáciu o schválení PRO obecným zastupiteľstvom a zverejnení PRO na web stránke obce.

Príloha č. 4: Dohoda o partnerstve

Názov	Dohoda o partnerstve pri príprave a realizácii Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Vyšná Pisaná na roky 2019 - 2025
Obdobie platnosti	november 2018 – december 2025
Predmet dohody	Cieľ spolupráce partnerov – vytvoriť vhodné podmienky pre zvýšenie kvality života všetkých obyvateľov obce, v súlade s ochranou životného prostredia a so zabezpečením trvalo udržateľného rozvoja.
Účastníci dohody	Obec Vyšná Pisaná a AGRO EKO SLUŽBY, s.r.o.
Podporované aktivity Financovanie	- Spolupráca pri tvorbe PRO, - Pomoc a spolupráca pri organizácii spoločenských aktivít v obci. - Sponzorské dary, - Dobrovoľnícka pomoc pri činnostiach na podporu rozvoja obce.

Príloha č. 5: Vzor monitorovacej správy

Monitorovacia správa					
Úroveň prvku stratégie	Opis prvkov stratégie	Plánovaný termín realizácie	Rozpočet mesta <i>od do</i>	Externé zdroje <i>od do</i>	Realizácia aktivít <i>od do</i> a plán na obdobie <i>od do</i>
Cieľ 1					
Opatrenie 1.1					
A. 1.1.1					
A. 1.1.2					

Príloha č.6: Zoznam skratiek použitých v PRO

a. s. – Akciová spoločnosť

ČOV - Čistiareň odpadových vôd

DSS – Domov sociálnych služieb

EAO – Ekonomicky aktívne obyvateľstvo

EÚ – Európska únia

FO – Fyzická osoba

ha – Hektár

HD – hovädzí dobytok

HDP – Hrubý domáci produkt

CHÚ – Chránené územie

CHVÚ – Chránené vtáčie územie

IBV - Individuálna bytová výstavba

IKT – Informačné a komunikačné technológie

km – Kilometer

k. ú. – Katastrálne územie

m² – meter štvorcový

MDVRR SR – Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky

MPRV SR – Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky

MŽP SR – Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky

MR – Miestny rozhlas

MŠ - Materská škola

NKP – Národná kultúrna pamiatka

NP - Nepoľnohospodárska pôda

NR SR – Národná rada Slovenskej republiky

OcÚ – Obecný úrad

OZ – Obecné zastupiteľstvo

PD - Poľnohospodárske družstvo

PHSR – Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja

PO – Právnická osoba
PP – Poľnohospodárska pôda
PRO - Program rozvoja obce
PRV SR – Program rozvoja vidieka Slovenskej republiky
PSK – Prešovský samosprávny kraj
ROEP – Register obnovenej evidencie pozemkov
SAD – Slovenská autobusová doprava
SPP, a. s. - Slovenský plynárenský podnik
s. r. o. – Spoločnosť s ručeným obmedzením
SVP – Slovenský vodohospodársky podnik
ŠFRB – Štátny fond rozvoja bývania
ŠK - Športový klub
š. p. – Štátny podnik
ŠÚ SR – Štatistický úrad Slovenskej republiky
TKO - Tuhý komunálny odpad
TVS – Televízny signál
UEV – Územie európskeho významu
VSE, a. s. – Východoslovenské elektrárne
VÚC - Vyšší územný celok
VVS, a. s. – Východoslovenská vodárenská spoločnosť
VZN – Všeobecne záväzné nariadenie
ZŠ - Základná škola
Z. z. – Zbierka zákonov
ŽP – Životné prostredie

Príloha č.7: Zoznam tabuliek

Tabuľka 1: Základná charakteristika obce Vyšná Pisaná.....	10
Tabuľka 2: Spádovosť obce Vyšná Pisaná.....	10
Tabuľka 3: Infraštruktúra a občianska vybavenosť v obci Vyšná Pisaná	11
Tabuľka 1: Vývoj počtu obyvateľov obce Vyšná Pisaná podľa pohlavia v r. 2013 – 2017	12
Tabuľka 2: Prehľad vekových skupín v obci Vyšná Pisaná v r. 2017	14
Tabuľka 3: Ekonomická aktivita obyvateľov obce Vyšná Pisaná	15
Tabuľka 4: Ekonomická aktivita obyvateľov v PSK v r. 2013 – 2017	16
Tabuľka 5: Prehľad o stave a pohybe obyvateľstva obce Vyšná Pisaná v r. 2013 – 2017	17
Tabuľka 6: Národnostná štruktúra obyvateľstva a vierovyznanie	19
Tabuľka 7: Vierovyznanie v obci Vyšná Pisaná	19
Tabuľka 8: Prehľad dosiahnutého vzdelania obyvateľov obce Vyšná Pisaná	20
Tabuľka 9: UoZ v obci Vyšná Pisaná v r. 2013 – 2017	22
Tabuľka 10: UoZ v okrese Svidník podľa vekových skupín v r. 2013 – 2017	22
Tabuľka 11 Miera evidovanej nezamestnanosti v okrese Svidník v r. 2013 - 2017	23
Tabuľka 12: Prehľad UoZ v PSK v r. 2013 – 2017	23
Tabuľka 13: Prehľad UoZ v SR v r. 2013 – 2017	24
Tabuľka 14: Typy obydli v obci Vyšná Pisaná	25
Tabuľka 15: Domy podľa obdobia výstavby v obci Vyšná Pisaná.....	25
Tabuľka 16: Byty podľa vlastníctva a systému dodávky vody v obci Vyšná Pisaná	25
Tabuľka 17: Významné osobnosti obce Vyšná Pisaná	29
Tabuľka 18: Zdravotníctvo v obci Vyšná Pisaná.....	30
Tabuľka 19: Prehľad FO - podnikateľov a PO v obci Vyšná Pisaná v r. 2017	31
Tabuľka 20: Aktíva a pasíva obce Vyšná Pisaná za rok 2016 a 2017 v EUR	33
Tabuľka 21: Náklady obce Vyšná Pisaná v r. 2016 a 2017	34
Tabuľka 22: Výnosy obce Vyšná Pisaná v r. 2016 a 2017	34
Tabuľka 23: Rozdelenie pôdneho fondu obce Vyšná Pisaná v roku 2017	37
Tabuľka 24: Štruktúra pôdných typov v okrese Svidník	39
Tabuľka 28: SWOT analýza ekonomickej oblasti	43
Tabuľka 29: SWOT analýza sociálnej oblasti.....	44
Tabuľka 30: SWOT analýza environmentálnej oblasti	44
Tabuľka 31: Prehľad špecifických cieľov a opatrení v ekonomickej oblasti.....	46
Tabuľka 32: Prehľad špecifických cieľov a opatrení v sociálnej oblasti	47

Tabuľka 33: Prehľad špecifických cieľov a opatrení v environmentálnej oblasti	47
Tabuľka 34: Prehľad opatrení a projektov podľa prioritných oblastí	49
Tabuľka 35: Súbor ukazovateľov a výsledkov jednotlivých projektov	50
Tabuľka 36: Plán hodnotenia a monitorovania PRO	53
Tabuľka 37: Akčný plán obce Vyšná Pisaná	54
Tabuľka 38: Prehľad poskytnutej pomoci pre obec Vyšná Pisaná	57
Tabuľka 39: Finančný rámec PRO Vyšná Pisaná	58
Tabuľka 40: Model viaczdrojového financovania	60
Tabuľka 41: Prehľad schválených programov SR na roky 2014 – 2020	63
Tabuľka 42: Schválenie PRO Vyšná Pisaná	64

Príloha č.8: Zoznam grafov

Graf 1: Stav obyvateľstva v obci Vyšná Pisaná podľa pohlavia v r. 2017.....	13
Graf 2: Stav trvale bývajúceho obyvateľstva v obci Vyšná Pisaná v r. 2013 – 2017	13
Graf 3: Prehľad zastúpenia vekových skupín v obci Vyšná Pisaná v r. 2017.....	14
Graf 4: Obyvatelia obce Vyšná Pisaná podľa vekových skupín a pohlavia v r. 2017	15
Graf 5: EAO podľa pohlavia	16
Graf 6: Zastúpenie EAO obce Vyšná Pisaná	16
Graf 7: Prirodzený prírastok obyvateľstva v obci Vyšná Pisaná v r. 2013 - 2017.....	17
Graf 8: Migračné saldo v obci Vyšná Pisaná v r. 2013 – 2017	18
Graf 9: Národnostné zloženie v obci Vyšná Pisaná	19
Graf 10: Vierovyznanie v obci Vyšná Pisaná	20
Graf 11: Prehľad dosiahnutého vzdelania obyvateľov obce Vyšná Pisaná.....	21
Graf 12: UoZ podľa pohlavia v obci Vyšná Pisaná v r. 2013 – 2017	22
Graf 13: UoZ v okrese Svidník podľa vekových skupín.....	23
Graf 14: Porovnanie miery evidovanej nezamestnanosti na úrovni okresu, kraja a SR	24
Graf 15: Zastúpenie FO - podnikateľov v obci Vyšná Pisaná.....	31
Graf 16: Zastúpenie PO v obci Vyšná Pisaná v r. 2017	32
Graf 17: Zastúpenie podnikateľov v obci Vyšná Pisaná v r. 2017.....	32
Graf 18: Rozdelenie pôdneho fondu obce Vyšná Pisaná v r. 2017.....	38
Graf 19: Rozdelenie poľnohospodárskej pôdy v obci Vyšná Pisaná v r. 2017.....	38
Graf 20: Rozdelenie nepoľnohospodárskej pôdy v obci Vyšná Pisaná v r. 2017	38

Príloha č.9: Zoznam obrázkov

Obrázok 1 Poloha obce Vyšná Pisaná.....	9
Obrázok 2 Pohľad na obec Vyšná Pisaná.....	9
Obrázok 3 Obecný úrad Vyšná Pisaná.....	9
Obrázok 4: Erb a vlajka obce Vyšná Pisaná	11
Obrázok 5 Pečať obce Vyšná Pisaná.....	12
Obrázok 6: Gréckokatolícka cerkev.....	29